

Säkerhetsläget i SYRIEN

Om rapporten

Rapporten syftar till att ge en övergripande lägesbild av situationen i landet, primärt som underlag för Migrationsverkets rättsavdelning. För tematiskt fördjupad landinformation hänvisas även till andra rapporter som Lifos publicerar och producerar i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#) avsedd för handläggning av migrationsärenden.¹

Rapporten bör inte användas som exklusivt underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan bör vägas mot annan relevant rapportering och bevisning.

Informationen i rapporten återspeglar inte heller nödvändigtvis Migrationsverkets officiella inställning i alla delar, och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Landrapport: **Säkerhetsläget i Syrien 2.0**

2018-01-16

Lifos – Center för landinformation och -analys inom migrationsområdet

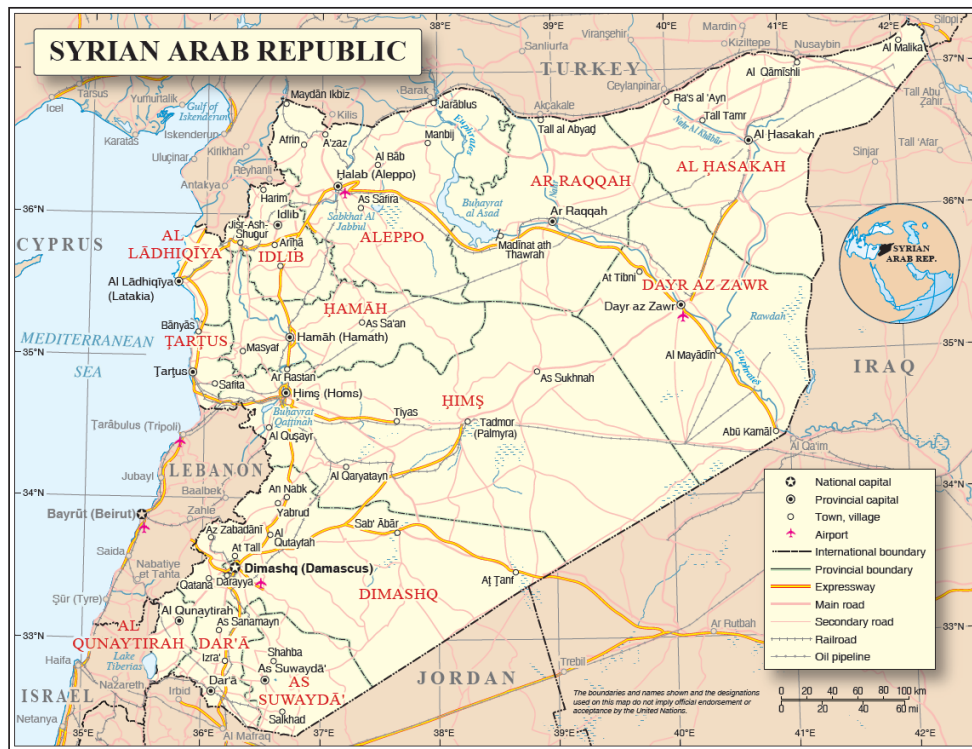
© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2017

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

¹ Se t.ex: Lifos – Fokusländer – Syrien, [länk](#)

Innehåll

1. Introduktion.....	4
1.1. Övergripande	4
1.2. Mer om rapporten; avgränsningar och begränsningar.....	4
1.3. ”Nedtrappningszoner”?	5
2. Kartläggning av aktörer och inflytelsesfärer: Utbredning av strider	7
2.1. Centrala aktörer och intressenter	7
2.2. Territoriell kontroll/dominans 2011/12-2017.....	8
2.3. NULÄGE.....	8
2.4. Provins för provins i korthet.....	12
3. Civilas utsatthet: Aktörernas metodik/taktik.....	15
3.1. Mer om konfliktrelaterade offer; andel civila?.....	18
3.1.1. Fördelning per provins	19
3.2. Flyktingar och internflyktingar (IDP)	21
3.2.1. Återvändande flyktingar och IDP	22
3.3. Några särskilda kategorier	23
4. Män i vapenför ålder	25
5. Avslutande kommentar	27
Källor och referenser.....	28

1. Introduktion

1.1. Övergripande

Sex år av internationaliserat inbördeskrig i Syrien har medfört hundratusentals dödsoffer och skadade, tiotusentals frihetsberövade och försvunna, miljoner fördrivna, svåra humanitära utmaningar samt krigsekonomi. Konflikten, som visserligen har sitt ursprung i motsättningar mellan civila demokratiivrare och ett [auktoritärt system](#),² har med tiden tenderat att kompliceras, samtidigt som det pågår ett propagandakrig mellan olika narrativ rörande densamma. Detta medan aktörer på marken/stridande parter i många fall också genomgått metamorfoser och partnerbyten som gjort vissa begrepp och titlar både parterna själva och utomstående betraktare rört sig med i konfliktens tidigare faser mindre relevanta under konfliktens senare faser, enligt Lifos bedömning.

Ett framgångsrikt Ryssland har under hösten 2017 hävdade att den militära insatsen snart är över. Så ser i dagsläget inte riktigt ut att vara fallet. Den rysk- och Iranstödda syriska militärapparaten och dess diverse lojalistmiliser kontrollerar till dags dato kanske bara dryga halva territoriet, medan kurd-/YPG-dominerade Syrian Democratic Forces (SDF)³ i nuläget kanske kontrollerar ca en tredjedel. I avsaknad av en hållbar politisk lösning i närtid kvarstår risken att centrala aktörer eskalerar på andra fronter när nu den s.k. Islamiska staten (IS) luckras upp och tappar mark i sina tidigare kärnområden i östra Syrien. Trenden är redan tydlig, inte minst i delar av provinserna Aleppo, Idlib (där nu stora antal internflyktingar rapporteras vara i rörelse),⁴ Hama, Homs och Rif Dimashq (främst Damaskus belägrade östra förstäder och landsbygd). Stridshandlingar lär därmed fortsätta att drabba delar av Syriens befolkning 2018. Dock inte nödvändigtvis alla invånare i landets samtliga 14 provinser,⁵ utan kanske allra främst just dem som befinner sig i och kring s.k. nedtrappningszoner (1.3) eller längs andra frontlinjer.

1.2. Mer om rapporten; avgränsningar och begränsningar

Inom ramen för denna rapport behandlar vi i korthet (mer eller mindre explicit) flera aspekter/indikatorer på konfliktens karaktär och intensitet, och därmed hur civilbefolkningen på olika sätt riskerar att drabbas av urskillningslöst våld. Här ingår: Utbredning av strider, aktörernas metodik/taktik, antalet civila offer, säkerhetsrelaterade incidenter och internflyktingar etc. Bland de indikatorer som torde ha störst betydelse för bedömning av civilas säkerhet ingår de tre sistnämnda. Även om rapporten berör samtliga dessa temata, gör den det inte lika systematiskt i alla delar – kanske i synnerhet inte avseende indikatorn ”säkerhetsrelaterade

² Se vidare, Lifos, *Syriens säkerhetsapparat* 1.0, 2016-11-10, [Lifos 38443](#); OMRAN For Strategic Studies, *The Syrian Security Services and the Need for Structural and Functional Change*, 2016-11-18, [länk](#)

³ SDF är en multietnisk koalition av väpnade grupper under ledning av kurdiska Yekîneyên Parastina Gel (YPG/J/Folkets försvarsenheter). Sammanlagt har SDF idag kanske cirka 50000 män och kvinnor i vapen (Lifos kommentar).

⁴ Se vidare, OCHA, ”Turkey/Syria: Recent Developments in Northwestern Syria (as of 10 January 2018)”, 2018-01-10, [länk](#)

⁵ Syrien består i princip av 14 provinser/”governorates” (*muhafaza-muhafazat*, i de flesta fall, med provinshuvudstäder som bär samma namn), 60+ distrikt (*mantiqa-manatiq*), 280+ subdistrikt (*nahiya-nawahi*) samt tusentals småstäder/byar. Landets huvudstad Damaskus, som rent geografiskt är belägen i provinsen Rif Dimashq, är en egen administrativ enhet, samtidigt som den utgör huvudort i Rif Dimashq.

incidenter”.⁶ Den gör heller inte anspråk på att vara uttömmande i någon del, utan bör snarare betraktas som en lägesbild på basis av begränsat med information.

1.3. ”Nedtrappningszoner”?

Det allmänna säkerhetsläget i stora delar av de regeringskontrollerade områdena i västra delarna av landet, inklusive storstäderna Damaskus och Aleppo (sedan december 2016),⁷ har varit *relativt sett* stabilt under 2017. I vissa områden, t.ex. Tartous⁸ längs Medelhavskusten i väster, delar av (drusdominerade) Suwayda i söder, samt de mest centrala delarna av huvudstaden,⁹ har så varit fallet väsentligt längre. Under våren 2017 åstadkoms också temporär nedkylning och förbättrat säkerhetsläge i de oppositionsdominerade områden som i och med den Ryssland-Iran-Turkiet-sponsrade [Astanaprocessen](#)¹⁰ definieras som s.k. nedtrappningszoner (”*de-escalation zones*”), dvs. initialt grovt sett:

1. Idlib provins,¹¹ nordöstra delarna av Latakiya provins, västra delarna av Aleppo provins och norra delarna av Hama provins,
2. Rastan-Talbiseh-enklaven i norra delarna av Homs provins,
3. delar av det s.k. östra Ghouta på Damaskus landsbygd i Rif Dimashq, och
4. södra delarna av Quneitra, Dara’a och Suwayda provinser.¹²

Efter några inledande veckor av relativt lugn i samtliga dessa zoner, trappades våldet sedermera upp igen. Återstod också att enas om mer exakta gränser för dessa zoner, och hur de skall patrulleras.¹³ I början av juli nåddes en ytterligare överenskommelse mellan Ryssland, USA och Jordanien om garanti för nedtrappning i zon 4 i södra Syrien, varefter strider minskade märkbart där,¹⁴ vilket i sin tur gav Ryssland större spelrum att prioritera operationer som gynnar den syriska regeringssidan i andra delar av landet, bl.a. östra Rif Dimashq och Deir ez-Zour.¹⁵ Avtalet om Dara’a innebär bl.a. att Ryssland ”garanterar” att iranska

⁶ Adderas i realtid, närmast oavbrutet i delar av Syrien. Vid en kvantitativ ansats kan man annars t.ex. försöka mäta det totala antalet säkerhetsincidenter i ett område, alternativt antalet offer (dödade och skadade), dividerat med det totala antalet invånare i samma område (kan t.ex. presenteras som antalet incidenter per 1000 invånare, alternativt antalet offer/civila offer per 1000 invånare). Det kan visserligen vara en tydlig indikator på en konflikts påverkan på civilbefolkningen, men riskerar också att bli missvisande. Kanske i synnerhet i fall som Syrien, där dels intensiteten fortsatt är hög i vissa områden, dels svåröverskådliga befolkningsmängdsändringar ägt rum pga. stora antal internflyktingar och flyktingar, samt annan migration (Lifos kommentar).

⁷ Se vidare, Lifos, *Militär utveckling och territoriell kontroll i Syriens 14 provinser* 1.0, 2017-01-12, s. 26-31, [Lifos 38773](#)

⁸ Jfr t.ex. UNDP in Syria, ”The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate”, [länk](#)

⁹ Lifos egna observationer under besök och samtal med olika kategorier av interlokutörer i Damaskus, september 2015, september 2016 och maj 2017.

¹⁰ En rad eldupphöruppgörelser tänkta att garanteras av Ryssland, Iran och Turkiet. I praktiken justeras de med tiden, delvis med sanktion av USA (jfr ISW, ”Russian Airstrikes in Syria: Pre-and Post-Ceasefire”, 2017-07-22, [länk](#)).

¹¹ Avseende särskilda utmaningar med Idlib, se vidare, Fabrice Balanche/The Washington Institute for Near East Policy, *Preventing a Jihadist Factory in Idlib*, 2017-08-31, [länk](#)

¹² Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (COI)/Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/36/55, 2017-08-08, [länk](#); Aljazeera, ”Syria's 'de-escalation zones' explained”, 2017-07-04, [länk](#)

¹³ Aljazeera, 2017-07-04.

¹⁴ COI, 2017-08-08.

¹⁵ ISW, 2017-07-22, [länk](#)

styrkor och Hizbollah inte opererar närmare än fyra mil från 1973 års vapenstilleståndslinje med Israel vid Golan.¹⁶ Efterlevnaden kan diskuteras.

15 september kom så Ryssland, Iran och Turkiet överens om vad som skulle definieras som "slutliga nedtrappningszoner": Provinserna Aleppo, Idlib, Latakiya, Hama och Homs, samt östra Ghouta i Rif Dimashq. I november förnyades också det avtal avseende södra Syrien som Ryssland och USA enats om i juli.¹⁷

Astanaprocessen har kritiserats bl.a. med hänvisning till att den de facto inte lett till något vapenstillestånd i Damaskus förstäder i östra Ghouta, där stora rebellkoalitioner som t.ex. [Jaysh al-Islam](#),¹⁸ konkurrerande [Faylaq al-Rahman](#) och subgrupper under [Ahrar al-Sham](#)¹⁹ opererar och attackeras, med betydande antal civila offer som följd. Detta visserligen inte sällan med hänvisning till vad regeringsidan/Ryssland benämner "provokationer" från [Hay'at Tahrir al-Sham \(HTS\)](#) (med Jabhat Fath al-Sham, f.d. Jabhat al-Nusra/AQ, i spetsen) och IS. Situationen i östra Ghouta, som fortsatt ligger under belägring, beskrivs som humanitärt mycket allvarlig trots att humanitära konvojer tilläts passera in i slutet av oktober²⁰ för första gången på över ett år. Dagen därpå rapporteras att granatbeskjutning från regeringsstyrkor dödade tio personer, varav fem barn i samma distrikt,²¹ varefter eskalering fortsatt under hela hösten 2017 och in på de första veckorna 2018. Situationen beskrivs fortsatt som alarmerande.²²

Under oktober månad stationerades också turkiska styrkor (med Astanas/Rysslands goda minne) i Idlib.²³ Dock inte i syfte att radera ut [HTS](#), som dominerar provinsen med Turkiets goda minne,²⁴ utan kanske snarare i syfte att strypa det självstyrande kurddominerade distriktet ["kantonen"] Afrin²⁵ i Aleppo provins så att inte kurdiska [YPG](#) skall kunna nå Medelhavet.

Under september-oktober månader har [HTS](#) lanserat offensiver för att försöka återta nu regimkontrollerade områden i norra delarna av Hama provins,²⁶ dock med begränsad framgång då de tryckts tillbaka av regeringstrupper och stödmiliser med ryskt flygunderstöd. Strider har i praktiken pågått i området sedan april, då regeringstrogn styrkor intensifierade sina ansträngningar att återta kontroll över den strategiska "triangeln" Kafr Zeita, Murek och al-Latamneh. I sammanhanget har också utförts intensiva flygbombningar mot dessa områden och närliggande

¹⁶ Balanche, Fabrice/L'Orient Le Jour, "Quel visage pour la Syrie de demain?", 2017-12-30, [länk](#)

¹⁷ ACAPS, *Crisis Analysis of Syria*, "Politics and Security", uppdatering 2018-01-09, [länk](#)

¹⁸ Se t.ex. Stanford University, *Jaysh al-Islam*, 2017-08-31, [länk](#)

¹⁹ Se t.ex. Stanford University, *Ahrar al-Sham*, 2017-08-05, [länk](#)

²⁰ Al-Monitor, "Russian summit on Syria raises controversy, doubt", 2017-11-02, [länk](#)

²¹ ICG, oktober 2017.

²² Se t.ex. SOHR, "After the warplanes and the shelling of the regime killed about 200 civilians in the besieged Ghouta, a new deal to release about 25 abductees and an anticipation to evacuate medical conditions", 2018-01-16, [länk](#)

²³ ICG, "CrisisWatch Syria", oktober 2017, [länk](#); Al-Monitor, "Turkey calls on Russia, Iran to get Syrian army under control", 2018-01-11, [länk](#)

²⁴ Jfr Al-Monitor, 2018-01-11; The Washington Institute for Near East Policy, 2017-08-31.

²⁵ Al-Monitor, "Turkey's misguided Middle East policy: From Syria, Iraq to the Gulf", 2017-11-13, [länk](#)

²⁶ ICG, oktober 2017.

områden i södra Idlib, inte långt ifrån Khan Sheikhoun, där den beryktade kemvapenattacken utfördes 4 april 2017.²⁷

13 november rapporteras 61 personer, varav de flesta civila, bl.a. fem barn och sex kvinnor, ha dödats i samband med att en marknad i al-Atareb på västra landsbygden i Aleppo provins, i närhet till Idlib (och inom nedtrappningszon 1), utsatts för en flygattack.²⁸ Samtidigt eskaleras en regeringsoffensiv mot bl.a. [Ahrar al-Sham](#)koalitionens brigad Fajr al-Umma som intagit en "Vehicle Department" nära staden Harasta, östra Ghouta (Rif Dimashq). I sammanhanget uppges också ett stort antal flygräder, granat- och raketattacker utföras mot själva staden Harasta. Parallellt attackeras också andra områden i östra Ghouta, bl.a. Douma (som domineras av [Jaysh al-Islam](#)), Arbin/Irbin (som domineras av [Faylaq al-Rahman](#)), Kafr Batna, Hamouriyah, Saqba, Mdyra, Masraba, Asharifarmarna samt andra områden mellan Hazza, Kafr Batna och Douma. Civila offer adderas²⁹ medan stridshandlingar fortgår i området in på 2018. Situationen beskrivs fortsatt som alarmerande.³⁰

2. Kartläggning av aktörer och inflytelsesfärer: Utbredning av strider

2.1. Centrala aktörer och intressenter

Raden av aktörer är lång både [på den syriska marken](#),³¹ regionalt och i luften (Syrien, Ryssland, den USA-ledda koalitionen och Israel). Förenklat har konflikten visserligen sitt ursprung i motsättningar mellan civila demokratiivrare och ett [auktoriärt system](#), med en mångfacetterad [militärapparat](#).³² Med tiden har den tenderat att kompliceras, med ett ökande antal lokala, regionala och globala intressenter med sina respektive agendor och [väpnade ombud på marken](#) på bägge sidor. I och med dess sammanflätning med andra regionala konflikter (bl.a. det kalla kriget mellan Iran och Saudiarabien),³³ har konflikten också medfört politiserad sektarism, jihadism, den s.k. Islamiska staten och en mängd andra gränsöverskridande utmaningar. Inte minst för Turkiet och de arabiska grannländerna – med tiden också för Israel.³⁴

²⁷ Se vidare, COI, 2017-08-08, [länk](#); The Century Foundation/Aron Lund, *No Justice for Khan Sheikhoun*, 2017-11-06, [länk](#)

²⁸ SOHR, "109 people were killed including 13 members of the regime forces and their allied militiamen and 61 persons were killed in a massacre in Al-Atareb town market", 2017-11-14, [länk](#)

²⁹ SOHR, "345 raids, shells and missiles target the Eastern Ghouta during 24 hours accompany the violent fighting in the vicinity of the Vehicle Department and cause more than 60 casualties and wounded", 2017-11-15, [länk](#)

³⁰ Se t.ex. SOHR, 2018-01-16, [länk](#)

³¹ Se Bellingcat/Cody Roche, *Factions Fighting in the Syrian Civil War*, 2017-04-29, [länk](#); jfr Lifos, *Reguljär och irreguljär syrisk militärtjänst 3.0*, 2017-05-30, [Lifos 39733](#)

³² Se vidare, Lifos, 2016-11-10, [Lifos 38443](#)

³³ Jfr Carnegie Middle East Center [Washington Post], "What Saudi Arabia's Purge Means for the Middle East", 2017-11-06, [länk](#); ICG, "A Huthi Missile, a Saudi Purge and Lebanese Resignation Shake the Middle East", 2017-11-10, [länk](#); Al-Monitor, "Iran taking Saudi rhetoric, actions seriously", 2017-11-10, [länk](#)

³⁴ Jfr t.ex. The Syrian Observer, "Echoes of Hezbollah: New Iranian Experiment Takes Shape in South Syria", 2017-11-10, [länk](#)

2.2. Territoriell kontroll/dominans 2011/12-2017

Under i princip hela Syrienkonflikten har en rad institutioner, forskare, tänktankar, privata initiativ, media och vissa av parterna själva i konflikten försökt visualisera förloppet, militär utveckling och incidenter, med hjälp av kartor. Bland dem som nått stort genomslag på detta område ingår Institute for the Study of War ([ISW](#)). ”Territoriell kontroll (areas of control)” ska dock i detta sammanhang inte alltid tolkas som att aktörerna i fråga fullständigt behärskar/behärskat ett specifikt geografiskt område. I vissa områden (kanske främst regeringskontrollerade områden i västra delarna av landet) kan visserligen så ha varit fallet över tid, medan situationen i andra områden periodvis varit högst dynamisk och flytande, varför man snarare bör förstå läget i termer av dominans eller närvaro.³⁵ Detta samtidigt som de stridande parterna, inte minst på oppositions-/rebellsidan, i många fall genomgått metamorfoser och partnerbyten som gjort vissa begrepp och titlar både parterna själva och utomstående rört sig med i konflikten tidigare faser mindre relevanta under konflikten senare faser, enligt Lifos mening.

Ett av de mer relevanta projekten som pågått sedan år 2012 till dags dato är The Carter Center’s ”Syria Conflict Mapping Project”, som genom kontinuerlig analys av öppna källor och konsultationer med intressenter kunnat kartlägga över 70 000 ”konflikthändelser” (t.ex. sammandrabbningar, flygbombningar, artilleribeskjutning etc.) och skiftande relationer mellan tusentals väpnade grupper. Centrets [interaktiva kartor](#) visar utvecklingen över tid.³⁶ För en nulägesbild kan också denna ”[livekarta](#)”³⁷ vara av intresse, jämte den franske kartografen Emmanuel Pènes kartor som publiceras under pseudonymen [Agathocle de Syracuse](#).³⁸ Gemensamt för samtliga nämnda produkter är att de inflytelsesfärer/kontroll-/dominanszoner som redovisas av nödvändighet är grovt förenklade i förhållande till verklighetens stora [antal miliser på marken](#).³⁹ Vidare publicerar bl.a. [ecoi.net](#) med jämna mellanrum intressanta kartor avseende [internflyktingar](#) och annan av [OCHA:s infografik](#) över svårnådda områden samt [gränskontrollers](#) öppethållande etc.⁴⁰

2.3. NULÄGE

I skrivande stund pågår strider främst i provinserna Aleppo, Idlib, Hama, Homs, Deir ez-Zour, Damaskus, Rif Dimashq och Dara’a.⁴¹

2017 har bilden ändrats tämligen dramatiskt i jämförelse med närmast föregående år. Med kraftfullt flygunderstöd av Ryssland, har regeringsstyrkor inklusive stödtrupper och allierade (inte minst iranska) intressen återtagit stora landområden väster om Eufrat, medan den kurd-/YPG-ledda alliansen SDF slagit ut IS i Raqqa i oktober, och därefter fortsatt kapplöpning med regeringsstyrkor om att lägga under

³⁵ Se vidare, Lifos, 2017-01-12, s. 4, [Lifos 38773](#)

³⁶ Se vidare, The Carter Center, ”Syria Conflict Mapping Project”, [länk](#); ”Tracking the Frontlines in Syria”, [länk](#)

³⁷ Liveuamap, ”Map of Syrian Civil War/Global Conflict in Syria”, [länk](#) är en s.k. öppen datadriven mediaplattform, som bygger på diverse öppna källor inklusive social media.

³⁸ Agathocle de Syracuse, ”Syria Interactive Maps”, [länk](#)

³⁹ Jfr Lifos, 2017-05-30, [Lifos 39733](#); Bellingcat/Cody Roche, *Factions Fighting in the Syrian Civil War*, 2017-04-29, [länk](#)

⁴⁰ OCHA, ”Syrian Arab Republic: Overview of hard-to-reach and besieged locations”, 2017-12-19, [länk](#); se vidare, Ecoi.net, *Syrian Arab Republic*, ”maps”, [länk](#); OCHA, ”TURKEY | SYRIA: Border Crossings Status”, 2017-11-14, [länk](#) (och senare).

⁴¹ ACAPS, *Crisis Analysis of Syria*, ”Politics and Security”, uppdatering 2018-01-09, [länk](#)

sig ytterligare territorier i landets östra delar, i och kring Deir ez-Zour. Med kraftfullt flyg-, vapen- och expertstöd av USA och allierade har SDF så kunnat göra betydande landvinningar öster om Eufrat. De på [denna karta](#) rödmarkerade (regeringssidan) och gulmarkerade (kurddominerade) områdena har följaktligen vuxit markant 2017. Här står nu dessa två inflytelsesfärer på varsin sida under (temporär?) vapenvila, medan IS i princip krympt ut i mer perifera områden. Medan större resurser nu visserligen riktas mot kvarvarande rebellfickor i andra delar av landet, riskerar dessa inflytelsesfärer – och andra, t.ex. Turkiets, förr eller senare att krocka. Vidare pågick långt in på hösten fortsatt tämligen hårda strider mellan regeringsstyrkor, med stöd av Hizbollah och andra shiamiliser, mot ett uppbåd av IS-krigare från en rad olika länder i och kring al-Boukamal (Albu Kamal), mot den irakiska gränsen. IS ser också fortfarande ut att ha en del resurser kvar i mer perifera landområden i såväl Deir ez-Zour, där de bl.a. sammandrabbar med SDF i dagarna,⁴² som Hasakah och Homs provinser, samt i fickor i Hama och Dara'a/Quneitra provinser.⁴³

Sammanstatta rebellgrupper, inklusive [HTS](#), har starkast resurser i och kring Idlib i nordväst⁴⁴ och en bit in i Aleppo provins, i en mindre ficka på gränsen mellan provinserna Hama och Homs, i Damaskus östra förstäder (bl.a. [Jaysh al-Islam](#), [Ahrar al-Sham](#) och [Faylaq al-Rahman](#)) och på landsbygden i Rif Dimashq, samt i ett område som sträcker sig över Quneitra, Dara'a och Suwayda, längs den jordanska gränsen i söder. Turkiet kontrollerar idag ett landområde i Aleppo provins och ett i Idlib provins, bägge längs den turkiska gränsen.⁴⁵

Utvecklingen i [Idlib](#) i nordväst och närliggande distrikt i kringliggande provinser, där ett stort antal oppositions-/rebell- och jihadistgrupper (med kombattanter av en lång rad olika nationaliteter) befinner sig, lär bli särskilt viktig att följa 2018: Sedan 2014 uppges de olika inkarnationerna av al-Qaida (AQ) ha opererat metodiskt i syfte att eliminera de grupper som ingått under det s.k. Free Syrian Army (FSA)-paraplyet i nordvästra Syrien genom att rekrytera eller döda deras medlemmar. Återstoden av det som möjligen fortfarande skulle kunna definieras som FSA i dessa delar av nordvästra Syrien kan därmed kanske i praktiken röra sig om några få tusen kombattanter. Sedan slutet av januari 2017 har den grupp som idag kallar sig Jabhat Fath al-Sham (tidigare Jabhat al-Nusra/AQ) bildat koalitionen Hay'at Tahrir al-Sham ([HTS](#)), genom en sammanslagning med andra tämligen extremistiska rebellfraktioner som Harakat Nour al-Din al-Zinki (som visserligen bröt sig ur och blev "oberoende" igen redan i juli 2017), Jabhat Ansar al-Din, Liwa al-Haqq och Jaysh al-Sunna. Vidare har man försökt dra in den tidigare kanske största salafistiska rebellkoalitionen Ahrar al-Sham, men med resultatet att en del av Ahrar al-Shams medlemmar gick över, medan återstoden av andra "FSA-förband" (som Suqur al-Sham och al-Jabhat al-Shamiya) gick med i återstoden av Ahrar al-Sham istället. Under vintern 2017 attackerades också bl.a. extremistgruppen Jund al-Aqsa, vilket resulterades i att den i princip upplöstes och att en del av deras medlemmar gick till IS medan andra gick till HTS-allierade Turkestan Islamist Party (TIP; f.d. East Turkestan Islamic Movement). TIP inkluderar även åtskilliga tusen uigurer med ursprung i Xinjiang, Kina ("Östra Turkestan"), som strider och lever med sina familjer i ett område mellan Jisr al-

⁴² SOHR, "Shelling targets east of Euphrates with clashes in the area between SDF and ISIS", 2018-01-16, [länk](#)

⁴³ Lifos kommentar. Jfr även t.ex., Oxford Analytica Daily Brief, *Prospects for Syria in 2018*, 2017-11-15, [länk](#)

⁴⁴ Se vidare, The Washington Institute for Near East Policy, 2017-08-31.

⁴⁵ Se t.ex., Oxford Analytica Daily Brief, 2017-11-15.

Shughour och Ariha. I juli adderades också ytterligare tidigare Ahrar al-Shamgrupper från Idlib, bl.a. Usud al-Islam, Usud al-Maarat, och en grupp under "emiren" i al-Dana, till HTS. Utöver dessa, har också ytterligare injektioner till bl.a. HTS tillkommit med kombattanter utkörda/bortförhandlade från tidigare belägrade, nu regeringskontrollerade, enklaver i Zabadani, al-Waer (Homs), Daraya och al-Qabun m.fl. (Damaskus). I tillägg torde över tusentalet HTS-medlemmar ha tillkommit efter att Hizbollah och den libanesiska armén drivit ut/föhandlat ut dem från Arsal, Libanon. Sammanfattningsvis utgör HTS 2017 den sannolikt största rebellkoalitionen både i Idlib och Syrien i stort, med kanske cirka 30000 kombattanter, varav cirka två tredjedelar i Idlib.⁴⁶

Mot denna bakgrund finner många initierade bedömare att det nu påbörjade slaget om Idlib kommer att bli det avgörande slaget mot HTS/JFSH, men också en mycket farlig potentiell slutfas av kriget i stort, delvis beroende på hur Turkiet, som de facto beskyddar (och beskyddas av) delar av HTS i Idlib, kommer att agera. De senaste veckorna har den syriska arméns elitstyrkor ryckt fram i sydöstra Idlib, i första etappen i syfte att återta kontroll över den strategiskt belägna Abu dh-Dhuhour flygbas, på längre sikt potentiellt med målsättningen att återta kontroll över provinshuvudstaden. Operationen provocerar Turkiet, som hotar med att attackera SDF-/YPG-kontrollerade Afrin och Manbij.⁴⁷ UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) rapporterar att sedan 3 januari har strider mellan regeringsstyrkor och väpnade oppositionsstyrkor [med HTS i spetsen] eskalerat till en alarmerande intensitet, främst i Sanjardistriktet på Idlibs södra landsbygd. I sammanhanget pågår intensiva flygbombningar mot många samhällen i södra och sydöstra Idlib, med många dödsfall och internflyktingar samt stor förödelse som följd. Under perioden från oktober till dags dato rapporteras hundratusentals personer ha fördrivits från södra Idlib, norra och nordöstra Hama, varav en mycket stor andel 1-9 januari 2018. IDP-situationen i Idlib provins uppges vara extremt kaotisk, med internflyktingar utspridda över öppna områden i norra, centrala och västra delarna av provinsen. Tillströmningen uppges öka.⁴⁸ I uppdatering av 16 januari rapporterar OCHA att striderna på Idlibs södra landsbygd, Hamas norra landsbygd, och Aleppos södra landsbygd pågår i oförminskad skala, med följderna att nu totalt 212140 personer drivits i internflykt (varav en del som kan ha fördrivits en andra gång) sedan 15 december 2017 till dags dato. På subdistriktsnivån, uppges drygt 58000 ha anlänt till Dana, drygt 18000 till Ma'arrat an-Nu'man, drygt 14000 till Saraqab, knappt 13000 till Idlib city, knappt 13000 till Ariha, och drygt 10000 till Kafr Nobol, medan också en del rapporteras ha tagit sig till regeringskontrollerade områden i Hama provins.⁴⁹

Mot ovanstående bakgrund lär regeringssidan fortsätta att prioritera Idlib militärt 2018. Samtidigt lär man bl.a. behöva ta itu med den rebellkontrollerade al-Rastan-Talbisehfickan norr om provinshuvudstaden Homs, samt, inte minst, de sista (stora) rebelldominerade områdena kring Damaskus. Enligt [Fabrice Balanches](#) bedömning, kommer det sistnämnda att bli en stor utmaning, men lär kunna sluta enligt gängse mönster, med (förtätad belägring) lokala avtal och transfer av väpnade rebellelement till Idlib. Inte heller provinsen Dara'a lär undgå strider 2018 i och med att den syriska armén kommer att vilja återta tillräckligt med terräng för

⁴⁶ Se vidare, Fabrice Balanche/The Washington Institute for Near East Policy, 2017-08-31.

⁴⁷ Se vidare, Al-Monitor, 2018-01-11, [länk](#)

⁴⁸ Se vidare, OCHA, "Turkey/Syria: Recent Developments in Northwestern Syria (as of 10 January 2018)", 2018-01-10, [länk](#)

⁴⁹ Se vidare, OCHA, "Turkey/Syria: Recent Developments in North-western Syria (as of 16 January 2018)", 2018-01-16, [länk](#)

att kunna öppna gränsövergången mot Jordanien vid Nasib. Vidare är en stor fråga vad som kommer att hända i de stora områden (kanske 30 % av landet) i nord-nordost som idag kontrolleras av SDF/YPG.

Ryssland har kallat till en ”hela-Syrien-konferens” i Sotji i slutet av januari, i praktiken en fortsättning längs Astanaspåret. Kanske kommer där frågan om en ny konstitution som erkänner landets religiösa och etniska minoriteter att börja behandlas,⁵⁰ kanske kommer alla relevanta aktörer att komma dit, även om Turkiets reaktion på nu pågående syriska offensiv i Idlib *kan* riskera att bli början till slutet på ”Astana”, samtidigt som många av aktörerna på oppositionssidan hotat med att inte legitimera processen med sin närvaro. Oaktat det, så konkurrerar Astana-Sotjispåret med FN-/Genèvespåret, som också lär vara tänkt att återupptas i slutet av månaden. Vidare lär varken Ryssland eller Assad ändå ha för avsikt att göra meningsfulla eftergifter som faktiskt skulle försvaga den syriska regimen. Summa summarum strävar både Ryssland och Assad fortsatt efter att maximera sina militära, och därmed politiska, vinster, varför de militära operationerna lär fortsätta oavsett hur den diplomatiska processen fortlöper. Detta sagt, lär även vissa rebellkoalitioner, AQ:s inkarnationer och återstoden av IS ha kapacitet att på ett eller annat sätt hålla kriget levande ett bra tag till, samtidigt som regimen förmåga att hålla vunnen terräng även fortsatt kommer att vara beroende av hur mycket resurser Ryssland och Iran är beredda att satsa i landet. Ovanpå det lär också de israeliska flygattackerna mot Hizbollah och andra iranska tillgångar i södra Syrien fortsätta i syfte att avskräcka Iran från att etablera alltför betydande närvaro i närhet till Golanhöjderna.⁵¹ Landets återuppbyggnad lär också bli politisk och ta lång tid. Uppskattningar om kostnader spänner mellan 250 och 600 miljarder dollar, och finansiering kommer inte underlättas av sanktioner och utbredd korruption. Det är tänkbart att majoriteten av de syriska flyktingarna blir kvar utomlands ett tag till.⁵²

I dagarna rapporteras att den USA-ledda koalitionen arbetar med att sätta samman en omfattande ”gränssäkerhetsstyrka (BSF)” att bevaka de områden som nu ligger under SDF-/YPG-kontroll. Styrkan uppges vara tänkt att bygga till hälften på SDF-veteraner och hälften nya rekryter, och ämnad att stationeras ut längs den turkiska gränsen i norr, den irakiska gränsen i öster och längs med Eufratdalen. Vidare är BSF tänkt att operera under SDF-kommando, fast med en etnisk sammansättning som motsvarar de områden rekryterna kommer ifrån och är tänkta att bevaka. Hela BSF-idén provocerar Turkiet, som anser att YPG är PKK-lierade ”terrorister”, men också Damaskus, som även betraktar den amerikanska truppnrvaron (ca 2000+ soldater) som en ”illegal ockupation”.⁵³ I uppenbar friktion med USA, hotar Turkiet i dagarna med att de snart ämnar påbörja en militär operation mot byar under YPG-kontroll i Aleppo, inklusive Afrin och Manbij, tillsammans med syriska ”oppositionssoldater”. Operationen i Afrin uppges vara tänkt som en fortsättning på Turkiets operation i norra Syrien sedan 2016 - och norra Idlib sedan hösten 2017.⁵⁴ Medan turkiska truppförstärkningar uppges rulla in mot gränsen till Afrin, är det högst osäkert om USA skulle komma till kurdisk undsättning i just

⁵⁰ Se vidare, Balanche, Fabrice/L’Orient Le Jour, ”Quel visage pour la Syrie de demain?”, 2017-12-30, [länk](#)

⁵¹ Se vidare, Carnegie Middle East Center/Diwan, ”An Expanding War”, 2018-01-12, [länk](#)

⁵² Balanche, Fabrice/L’Orient Le Jour, 2017-12-30.

⁵³ Reuters, ”U.S.-led coalition helps to build new Syrian force, angering Turkey”, 2018-01-14, [länk](#)

⁵⁴ AFP/al-Monitor, ”Erdogan vows to uproot 'terror nests' in Kurd-controlled Syria”, 2018-01-16, [länk](#); Syria Deeply, ”Executive Summary for January 15th”, 2018-01-15, [länk](#)

Afrin, där läget nu, enligt kurdiskt twitterflöde, uppges vara mycket spant i väntan på eventuella YPG-förstärkningar österifrån.⁵⁵

Samtidigt rapporteras nu syriska trupper närma sig Abu dh-Dhuhour flygbas i södra Idlib i riktning från områden (ca 79 byar) man över helgen intagit i södra delarna av Aleppo provins.⁵⁶ Enligt Syrian Observatory for Human Rights pågår nu hårda strider i området.⁵⁷

2.4. Provins för provins i korthet

En bra [sammanställning](#) som överblickar utvecklingen provins för provins från konfliktens början t.o.m. år 2016, är Lifos *Militär utveckling och territoriell kontroll i Syriens 14 provinser*.⁵⁸ Närmast nedan följer ett axplock över relevanta skeenden 2017-18, där inget annat anges, efter Assessment Capacities Project (ACAPS) [sammanställning](#)⁵⁹ jämte annat material ur denna Lifosrapport,⁶⁰ provins för provins (i bokstavsordning). Provinsnamnslänkarna skall leda till rapportering från SOHR, som uppdateras kontinuerligt:

[Aleppo](#) (nordnordväst)

Provins huvudstaden Aleppo ligger sedan slutet av 2016 under regeringskontroll. Diverse olika rebell- alternativt jihadistkoalitioner, främst HTS, dominerar dock fortfarande delar av landsbygden i väster, medan Turkiet jämte allierade rebellgrupper kontrollerar ett område i norr. I september 2017 rapporteras flygbombningar och granatbeskjutning av västra och södra delarna av provinsen efter att HTS avancerat där. Kurdiska YPG kontrollerar till dags dato Afrin. I slutet av juni 2017 drev regeringstroga styrkor ut återstående IS-element ur provinsen. Samtidigt har spänningar mellan (kurd-/YPG-dominerade) SDF och turkiska/pro-turkiska styrkor/rebeller i norra delarna av provinsen, och strider mellan regeringstroga styrkor och HTS i södra delarna av provinsen eskalerat. Vidare uppges flygattacker och granatbeskjutning utförd av regeringsstyrkor drabba flera delar av provinsen, samtidigt som spänningar mellan turkiska styrkor och YPG över gränserna mellan Aleppo-Idlib-Turkiet och kurd-/YPG-kontrollerade Afrin under hösten till dags dato tenderar att eskalera i ömsesidiga stridshandlingar/granatbeskjutning. Sedan november 2017-2018 har också strider mellan regeringsstyrkor och HTS i södra delarna av provinsen orsakat förödelse och ett flöde av internflyktingar.⁶¹

[Damaskus/Rif Dimashq](#) (huvudstad/omslutande provins, gräns till gräns)

I september rapporteras Israel ha riktat flygattacker mot bl.a. en Hizbollahbas, tillika ett vapenlager vid Damaskus internationella flygplats. I oktober 2017 deklarerade ett antal väpnade oppositions-/rebellgrupper en ”vapenvila” (etablerad med ryska garantier) i Damaskus södra förstäder. Sedan oktober har dock IS och rebellgrupper drabbat samman kring IS-dominerade delar av det palestinska (inofficiella) lägret al-Yarmouk. I sammanhanget anklagar ”FSA”/väpnad opposition/rebeller IS för att ha använt kemvapen.

22 juli 2017 deklarerades en förnyad ”vapenvila” över det av regeringsstyrkor belägrade östra Ghouta, men återkommande flyg-, granat- och raketattacker rapporteras ha fortsatt därefter. Sedan slutet av september har krigshandlingarna eskalerat, med följden ökande antal civila offer, förstörd civil infrastruktur, inklusive sjukhus och skolor. I november

⁵⁵ Lifos kommentar.

⁵⁶ Syria Deeply, 2018-01-15.

⁵⁷ Se vidare, SOHR, ”The regime forces continue with their allies their operations in southern countryside of Aleppo and control more areas coming from the countryside of Idlib”, 2018-01-16, [länk](#)

⁵⁸ Lifos, 2017-01-12, [Lifos 38773](#)

⁵⁹ ACAPS, *Crisis Analysis of Syria*, ”Politics and Security”, uppdatering 2018-01-09, [länk](#)

⁶⁰ Bl.a. OCHA, 2018-01-16, [länk](#)

⁶¹ Se vidare, OCHA, 2018-01-16, [länk](#)

rapporterar om intensiv granatbeskjutning och potentiell användning av kemvapen. Situationen beskrivs fortsatt som alarmerande för civila in på 2018.⁶²

Tidigare rapporteras även en regeringsoffensiv pågå i sydöstra Rif Dimasq i syfte att ta kontroll över områden längs den jordanska gränsen. Dessförinnan, i augusti, hade Hizbollah också lanserat en offensiv mot IS-element i västra Qalamounkedjan. I december rapporteras oppositionsstyrkor kring Beit Jinn ha kapitulerat, varefter både kombattanter och civila evakuerats till Idlib eller Dara'a. Vidare uppges stridshandlingar förekomma mellan IS-element och regeringsstyrkor i Yarmouk och Yalda. I skrivande stund pågår också en regeringsoffensiv i sydöstra Rif Dimashq, i riktning mot den jordanska gränsen.

Dara'a (sydsydväst)

Delar av provinsen är fortfarande en het zon. Grovt sett delas kontrollen av provinshuvudstaden, mellan regeringstroga styrkor (majoriteten) och opposition [inklusive delar av den väpnade opposition/de rebeller som ingår i den "FSA"-lierade "Southern Front-koalitionen"]. På provinsens landsbygd är situationen mer komplicerad, med element av HTS och den IS-lierade extremistgruppen Jaysh Khalid ibn al-Walid. Som framgår ovan, utgör Dara'a del av den förnyade överenskommelse om eldupphör/"nedtrappning" som ingåtts mellan Ryssland, USA och Jordanien. Under oktober månad har dock rapporterats om granatbeskjutning utförd av regeringsstyrkor mot rebellfickor i flera delar av provinsen. Samtidigt pågår strider mellan HTS m.fl. och Jaysh Khalid ibn al-Walid. En annan intressant del i utvecklingen i Dara'a, som visserligen även gäller många andra områden över landet, är att Iran försöker expandera sin närvaro i södra Syrien, vilket lär fortsätta trigga ytterligare interventioner från bl.a. Israel,⁶³ trots nämnda ryska "garantier". Överlag har stridshandlingarna ökat i Dara'a sedan oktober månad och framåt.

Deir ez-Zour (ost)

Som bekant har stora delar av provinsen legat under IS sedan 2014-2015, och provinshuvudstadens kärna belägrats av IS sedan 2015. Under hösten, främst oktober-november månader 2017, avancerade regeringstrupper (med stöd av Ryssland och allierade shiamiliser, främst Hizbollah) snabbt österut i provinsen, och lyckades bl.a. återta det tidigare IS-fästet al-Mayadin. I början av november uppgavs provinshuvudstaden Deir ez-Zour vara fullt befriad från IS, men intensiva strider mot ett uppbåd av internationella IS-krigare fortgå ner mot gränsstaden al-Boukamal. Parallellt har dock stora landområden, inklusive oljekällor, öster om Euftrat i provinsen fallit under YPG, varför fler friktioner är att vänta. I december hade större delen av provinsen på västra sidan av Euftrat återtagits av regeringsstyrkor, medan större delen av provinsen på östra sidan av Euftrat intagits av SDF. Som framgår ovan, ser dock IS fortsatt ut att ha en del resurser kvar i mer glesbefolkade områden på båda sidor Euftrat. I dagarna sammandrabbar IS med SDF bl.a. i Gharanij och Hajin.⁶⁴

Hama (centralt-nordväst)

I september lanserade en koalition av väpnade oppositionsgrupper en offensiv mot regeringskontrollerade områden i Hama, med ett ökande antal flygvapenattacker som respons. I oktober eskalerade strider mellan olika väpnade oppositionsgrupper i al-Sa'andistriktet, vilket medförde fördivning av civila. Samtidigt rycker regeringstroga styrkor, med flygunderstöd, fram mot IS-element i Uqayribatområdet i östra delen av provinsen, i anslutning till ett område i nordöstra Homs där IS-element också rör sig. I november fortsätter strider mellan regeringsstyrkor och opposition, främst HTS, i den strategiska "triangeln" Kafr Zeita, Murek och al-Latamneh på Hamas landsbygd. Sedan november har regeringsstyrkor intensifierat en offensiv mot norra Hama, med stor förödelse

⁶² Se t.ex. SOHR, 2018-01-16, [länk](#)

⁶³ Se t.ex. The Syrian Observer, 2017-11-10, [länk](#),

⁶⁴ Se vidare, SOHR, "Shelling targets east of Euphrates with clashes in the area between SDF and ISIS", 2018-01-16, [länk](#)

och internflykt som följd. I december träffades också bl.a. sjukhus av flygbombningar. I januari fortsätter strider i oförminskad skala på Hamas norra landsbygd.⁶⁵

Hasakah (nordost)

2017 har SDF/YPG i princip rensat provinsen från IS, men i oktober-november 2017 uppges det fortfarande bl.a. pågå strider mot kvarvarande IS-element i Markada söder om provinshuvudstaden. Vidare ser f.n. IS fortsatt ut att ha en del resurser kvar i mer glesbefolkade områden i östra delarna av provinsen. I december månad rapporteras mycket få stridigheter i provinsen.

Homs (centralt, över landet mellan Libanons och Iraks gränser)

Under året har regeringsstyrkor återtagit stora arealer i östra delarna av provinsen, bl.a. längs vägen mellan Homs, Palmyra och Deir ez-Zour. I början av oktober rapporterades ryska försvarsrepresentanter ha förhandlat fram en förnyad lokal vapenvila med väpnade oppositions-/rebellgrupper i norra delarna av Homs provins. Det var dock oklart hur oppositionens motkrav om frisläppande av 7000 oppositionsmedlemmar skulle hanteras. I början av oktober rapporteras extremistgrupper ha intagit al-Qaryatayn. Det skall ha tagit tre veckor att återta området. Parallellt fortsätter strider mellan regeringstrojna styrkor och IS-element i nordost. I början av november uppges också Israel ha utfört attacker mot Hisya. Strider mellan regeringsstyrkor och IS-element pågår i norra Homs.

Idlib (nordväst)

Stora delar av Idlib kontrolleras som bekant av HTS och andra jihadist- respektive rebellkoalitioner/-element sedan 2015. Sedan juli 2017 kontrollerar HTS också Idlib city. Som framgår i andra stycken, har attacken som utfördes mot Khan Sheikhoun 4 april 2017 konstaterats vara en kemvapenattack och utförd av regeringssidan. Stridshandlingarna i och mot Idlib hade generellt minskat sedan införandet av ”nedtrappningszonerna”. Sedan september månad har dock regeringssidan eskalerat med nya flygattacker som bl.a. drabbat sjukhus, skolor och bostadsområden, med många civila dödsoffer som följd. Som ett led i Astanaprocessen har Turkiet sedan mitten av oktober, med klartecken från Ryssland, stationerat trupp i norra delarna av Idlib för att ”stabilisera” säkerhetsläget, dock, ur turkiskt perspektiv, kanske främst i syfte att stänga in den närliggande kurd-/YPG-kontrollerade enklaven (”kantonen”) Afrin i intilliggande Aleppo provins. Som framgått avseende Aleppo ovan, har stridshandlingar mellan dessa enklaver ägt rum under hösten, och tenderar i dagsläget att eskalera. Sedan december 2017 har vidare regeringsstyrkor avancerat i södra delarna av provinsen, i riktning mot Abu ad-Dhuhour flygbas. 7 januari rapporteras regeringsstyrkor kontrollera uppemot 100 byar i provinsen och ett mycket stort antal internflyktingar ha satts i rörelse. 16 januari fortsätter strider i oförminskad skala, och antalet internflyktingar ökar.⁶⁶

Latakiya (västnordväst)

Ingen aktuell rapportering från ACAPS. Förhållandevis få säkerhetsrelaterade incidenter som påtagligt drabbat civila 2017. Nyligen attackerades den stora ryska flygbasen Khmeimim, hjärtat i den förstärkta ryska insatsen i landet sedan 2015 och framåt, först av granater och en vecka därefter av ett antal drönare som möjligen haft sin avsändare i Muazzara i södra Idlib. Incidenterna är inte de första som drabbat ryska baser i landet, men kanske de som skapat mest diskussion om ryska sårbarheter, avsändare samt potentiella utmaningar mot rysk förmåga att hålla vunnen terräng i landet.⁶⁷

Quneitra/Golanhöjderna (sydväst)

Provinsen ingår i en överenskommelse om eldupphör/”nedtrappning” som ingicks mellan Ryssland, USA och Jordanien i juli och förnyades i november. Den är dock fortfarande en het zon, och väpnade skärmytslingar har fortsatt att äga rum. Sedan oktober har upprepade

⁶⁵ Se vidare, OCHA, 2018-01-16, [länk](#)

⁶⁶ Se vidare, OCHA, 2018-01-16, [länk](#)

⁶⁷ Se vidare, The Washington Post, ”Who is attacking Russia’s bases in Syria? A new mystery emerges in the war”, 2018-01-10, [länk](#)

israeliska flyganfall utförts mot regeringstroga styrkor i området. I början av november eskalerade också strider mellan regeringstroga styrkor och HTS efter att HTS utfört ett självmordsattentat som dödade minst nio och skadade ca 20 personer i regeringskontrollerade Hader, Golan.

Raqqa (nordnordost)

Med kraftfullt flygunderstöd från främst USA, lyckades SDF/YPG i oktober 2017 slutligen inta IS-kalifat-huvudstaden Raqqa knappt ett år efter att offensiven inletts, med ett betydande antal civila offer längs vägen. Därefter har ett oppositionellt ”Raqqa Civil Council” satts upp att styra Raqqa, dock, liksom kringliggande områden i provinsen, under det ”decentraliserade federala Syrien”, enligt SDF/PYD/YPG.

Suwayda (söder)

Betydande delar av denna (drusdominerade) provins ligger sedan länge under regeringskontroll (i dialog med drusledare). Den ingår i en överenskommelse om eldupphör/”nedtrappning” som ingicks mellan Ryssland, USA och Jordanien i juli och förnyades i november. Vissa överträdelser uppges dock ha förekommit redan strax efter överenskommelsen. I juli rapporteras också ”FSA”-kontrollerade byar utanför ”nedtrappningszonen”, i östra delarna av provinsen, ha attackerats och övertagits av regeringsstyrkor i juli. Vidare pågår viss granatbeskjutning under november månad, samt stridshandlingar mellan regeringsstyrkor och sammansatta rebellgrupper i västra delarna av provinsen under december månad.⁶⁸

Tartous (väster)

Ingen aktuell rapportering från ACAPS. Förhållandevis få incidenter som direkt och påtagligt drabbat civila 2017 – och över tid. Med undantag för en period av illavarslande massakrer i al-Bayda och Baniyas i maj 2013,⁶⁹ och en rad allvarliga bombattentat⁷⁰ de senaste åren, bedöms Tartous ha varit relativt sett lugn under stora delar av konflikten, varför också hundratusentals fördrivna tagit sin tillflykt dit.⁷¹ I samband med drönarattacken mot den ryska flygbasen Khmeimim i Latakiya, var även den ryska flottbasen i Tartous måltavla.⁷²

3. Civilas utsatthet: Aktörernas metodik/taktik

År 2015 framförde bl.a. FN:s tidigare generalsekreterare att urskillningslösa flygbombningar utförda av det syriska flygvapnet och urskillningslös granatbeskjutning utförd av rebellgrupper, extremister och terrorlistade⁷³ grupper dödat, skadat och fördrivit civila i stora delar av landet. De stridande parternas uppträdande på slagfältet karakteriseras av brist på hänsyn till civila.⁷⁴ Avseende år 2016 rapporterar Human Rights Watch att regeringsstyrkor och deras allierade utför medvetna och urskillningslösa attacker mot civila, medan frihetsberövanden och tortyr fortsätter, samtidigt som väpnade oppositionsgrupper, Jabhat Fath al-

⁶⁸ ACAPS, uppdatering 2018-01-09; Lifos kommentarer baserat på ovan och nedan avsn.

⁶⁹ Se vidare, HRW, ”No One’s Left”: *Summary Executions by Syrian Forces in al-Bayda and Baniyas*, 2013-09-13, [länk](#)

⁷⁰ Bl.a. flera samordnade i maj 2016, vilka uppges ha dödat sammanlagt cirka 148 personer i Tartous (där Ryssland har en flottbas) och Jableh, Latakiya (nära den ryska flygbasen Khmeimim), några i september 2016 och några i januari 2017 (se t.ex. Reuters, Bombs kill nearly 150 in Syrian government-held cities: monitor”, 2016-05-23, [länk](#); Reuters, ”Islamic State claims bomb attack in Syria’s Tartous”, 2017-01-01, [länk](#)).

⁷¹ Se t.ex. UNDP in Syria, ”The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate”, [länk](#)

⁷² Se vidare, The Washington Post, 2018-01-10.

⁷³ ”ISIL” [den s.k. Islamiska Staten/Daesh] och Jabhat al-Nusra [sedermera Jabhat Fath al-Sham, i spetsen för alliansen Hay’at Tahrir al-Sham] terrorlistades av FN:s säkerhetsråd den 30 maj 2013.

⁷⁴ UNSC, 2015-09-10/Lifos, *Lägesanalys: Syrien*, 2015-10-14, [Lifos 35891](#)

Sham och IS utför urskillningslösa artilleriattacker mot civila mål, avrättningar, tortyr, kidnappning, rekrytering av barnsoldater och blockering av humanitära leveranser. Vidare, enligt Syrian Network for Human Rights, kan över hundratusen människor ha fängslats eller försvunnit åren 2011-2016. Inhuman behandling och tortyr uppges vara utbredd, och tusentals rapporteras ha avlidit i förvar.⁷⁵ Mycket osäkra uppgifter över antal dödsfall i fängelser och förvar varierar mellan cirka 18000 åren 2011 t.o.m. 2015, och 60000 våren 2011 t.o.m. våren 2016.⁷⁶ För närmare upplysning om hur [Syriens säkerhetsapparat](#) opererar, rekommenderas Lifos sammanställning⁷⁷ och OMRAN For Strategic Studies, *The Syrian Security Services and the Need for Structural and Functional Change*.⁷⁸

Hösten 2017 noterar FN/OCHA att ”civila fortsätter att bära bördan av en konflikt som präglas av tidigare sällan skådat lidande, förstörelse och brist på hänsyn till mänskligt liv.”⁷⁹ 13,5 miljoner människor är i behov av humanitär hjälp, varav cirka 2,9 miljoner i svårnådda områden i olika delar av landet (varav 417566 i belägrade områden), där de är exponerade för allvarliga skyddshot. Barn och ungdomar utgör över hälften av de fördrivna och av dem som är i behov av humanitär hjälp. Detta medan konfliktens parter opererar med straffrihet för kontinuerliga överträdelser av internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter.⁸⁰

En av de mest centrala rapportörerna av överträdelser som begåtts av parterna under konflikten är annars den [Oberoende internationella kommissionen avseende Syrien \(Commission of Inquiry/COI\)](#).⁸¹ I deras rapportering framkommer närmare uppgifter om hur civilbefolkningen på olika sätt utsätts för och drabbas av både riktat och mindre välriktat urskillningslöst våld, bl.a. i och med flygbombningar, granat- och raketbeskjutning av tätbefolkade områden, attacker mot sjukhus och vårdinrättningar, belägringar och hinder för humanitära leveranser, riktade attacker mot, och gisslantagande av, religiösa minoriteter, samt användning av kemvapen.⁸² I sammanhanget bör särskilt noteras att användningen av kemvapen vid flera tillfällen under konflikten uppges ha kunnat konstateras av såväl COI som Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) och den FN-OPCW-gemensamma Joint Investigative Mechanism (JIM).⁸³

Vidare framkommer av COI:s rapport avseende perioden 1 mars till 7 juli 2017 bl.a. att ”den övervägande majoriteten” av offren för konflikten är civilbefolkningen, medan barn och internflyktingar tillhör de allra mest utsatta för våld. Som framgått, medförde nedtrappningsöverenskommelsen i Astana i maj en reducering av de civila dödsoffren, inledningsvis i Idlib och västra Aleppo, därefter också i Dara’a, Quneitra och Suwayda i söder. Över landet har dock de stridande parterna fortsatt med belägringstaktik och hinder för humanitära leveranser i syfte

⁷⁵ HRW, ”Syria”, [länk](#); HRW, *World Report 2017*, ”Syria Events of 2016”, [länk](#)

⁷⁶ HRDAG/AI respektive SOHR/Lifos, 2016-11-10, [Lifos 38443](#), s. 6.

⁷⁷ Lifos, 2016-11-10, [Lifos 38443](#)

⁷⁸ OMRAN For Strategic Studies, 2016-11-18, [länk](#)

⁷⁹ OCHA, ”About the Crisis”, september 2017, [länk](#)

⁸⁰ *Ibid*; OCHA, ”Syrian Arab Republic: Overview of hard-to-reach and besieged location”, 2017-12-19, [länk](#)

⁸¹ För samtliga COI-rapporter under konflikten, se OHCHR, *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, [länk](#)

⁸² COI/Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/36/55, 2017-08-08, IV, s. 10, [länk](#)

⁸³ Se The Century Foundation, *No Justice for Khan Sheikhoun*, 2017-11-06, [länk](#)

att tvinga fram kapitulationer. Lokala vapenvilor med evakueringsavtal mellan stridande parter i Fu'ah, Kafraya, Madaya, Zabadani, Barzeh, Qaboun och Tishreen, har även inneburit evakuering och tvångsförflyttningar av civila. Samtidigt rapporteras HTS, IS och andra väpnade element ha riktat attacker i form av självmordsbomber, krypskytte och gisslantagningar mot religiösa minoriteter.

Ett av de mest flagranta fallen 2017 var ett blodigt attentat i al-Rashidin (Aleppo) mot nyss evakuerade internflyktingar från de tidigare belägrade shiadominerade städerna/byarna Fu'ah och Kafraya (Idlib). Attacken [som troligen utfördes på initiativ av HTS] resulterade i 96 dödsoffer, varav 68 barn, dussintals försvunna och minst 17 tagna som gisslan.⁸⁴ Vidare uppges regeringsstyrkor ha använt illegala kemvapen vid minst fyra tillfällen under rapporteringsperioden. Den kanske allvarligaste incidenten var när det syriska flygvapnet skall ha använt sarin mot Khan Sheikhoun i april 2017,⁸⁵ med dussintals dödsoffer, varav majoriteten barn och kvinnor. Incidenten uppges också ha förvärrats av att man samtidigt förstörde sjukvårdsfaciliteter i området. Bland de sammanlagt 179 dödsoffren i de två närmast ovan beskrivna händelserna, uppges 96-97 (54%) ha varit barn.⁸⁶ Idlib, Hama och östra Ghouta uppges också ha utsatts för klorgasattacker. Samtidigt rapporteras bl.a. flygattacker under offensiven mot IS i Raqqa ha resulterat i stora antal civila dödsoffer och 190000 fördrivna personer (t.o.m. 7 juli).⁸⁷

Delar av Syrien, t.ex. Tartous (vid Medelhavskusten) i väster och Suwayda i söder har dock de senaste åren varit relativt sett förskonade från direkta krigshandlingar i förhållande till andra delar av Syrien. Med undantag för en period av illavarslande massakrer i al-Bayda och Baniyas i maj 2013,⁸⁸ och en rad allvarliga bombattentat⁸⁹ de senaste åren, har, som framgått ovan, Tartous varit relativt sett förskonad under stora delar av konflikten, varför också hundratusentals fördrivna tagit sin tillflykt dit.⁹⁰ Likaså många distrikt i andra av landets totalt 14 provinser.⁹¹ Som framgår ovan, lider dock stora delar av landet fortsatt under ett högaktivt och dynamiskt internationaliserat inbördeskrig med digra humanitära konsekvenser för civila invånare. Antalet ”säkerhetsincidenter” räknade av International NGO Safety Organisation perioden januari t.o.m. oktober 2017, var 40068.⁹² I realiteten äger sådana rum dygnet runt på olika håll i landet och ser dessutom ut att ha ökat under hösten/vintern 2017/2018. Månaderna innan centrala Raqqa intogs av SDF, uppges staden ha utsatts för närmast oavbruten flygbombning och granatbeskjutning, med följderna att ca 1172 civila, varav 276 barn och 203 kvinnor beräknas ha dödats bara där under perioden 5 juni till 20 oktober 2017, enligt SOHR.⁹³

⁸⁴ COI, 2017-08-08, IV, s. 10; The Guardian, “Deadly Aleppo suicide attack kills 100 in evacuation operation”, 2017-04-16, [länk](#)

⁸⁵ Jfr The Century Foundation, 2017-11-06.

⁸⁶ COI, 2017-08-08, IV, s. 10.

⁸⁷ *Ibid.*, VIII., s. 17.

⁸⁸ Se vidare, HRW, 2013-09-13, [länk](#)

⁸⁹ Se t.ex. Reuters, 2016-05-23, [länk](#); Reuters, 2017-01-01, [länk](#)

⁹⁰ Se t.ex. UNDP in Syria, [länk](#)

⁹¹ Jfr Lifos, 2017-01-12, [Lifos 38773](#)

⁹² Informationen riktar sig i första hand till humanitär personal verksam i landet. I denna ”Gross Incident Rate” ingår både incidenter som alltid försämrar säkerheten för civila (t.ex. bombattentat) och sådana som, åtminstone teoretiskt, i vissa välriktade fall *kan* bidra till att förbättra säkerheten (t.ex. arresteringar) (INSO, Syrian Arab Republic, ”Gross Incident Rate”, Jan to Oct 2017, [länk](#)).

⁹³ Se vidare, SOHR, ”Al-Raqqa...between the declaration of starting the ”liberation battle” and the official declaration of the ”liberation”...shocking figures”, 2017-10-20, [länk](#)

3.1. Mer om konfliktrelaterade offer; andel civila?

Enligt Lifos mening finns ingen komplett och tillförlitlig statistik över konflikt- eller stridsrelaterade dödsoffer, skadade, frihetsberövade/försvunna under Syrienkonflikten. Sådana uppgifter lär också bli mycket svåra att skaffa fram efteråt. Pågående propagandakrig mellan olika narrativ rörande konflikten underlättar inte. Det är därmed heller inte sannolikt att man skulle kunna beräkna exakt hur många av offren som de facto varit att betrakta som kombattanter respektive civila.

Uppskattningar från en rad syriska MR-bevakare, bl.a. Syrian Network for Human Rights⁹⁴ och SOHR⁹⁵ (samt uttalanden från FN-representanter), indikerar att konflikten *kan* ha krävt 450-500000 dödsoffer sedan 2011. Det är i vissa fall osäkert om dödsfall till följd av konfliktgenererade sjukdomar och/eller sjukdomar som förblivit obehandlade eller felbehandlade pga. konflikten inkluderats i dessa uppskattningar eller inte. Enligt uppgifter från SOHR 24 november 2017 hade de dokumenterat 343511 konfliktrelaterade dödsfall, varav 102618 civila, inklusive närmare 19000 barn och 12000 kvinnor, sedan mitten av mars 2011.⁹⁶ Vidare, enligt SOHR, blev visserligen december månad 2017 den månad med det lägsta antalet stridsrelaterade dödsfall under 2017; totalt 1939. Av dessa beräknas 700 ha varit civila offer, varav 178 barn och 130 kvinnor. En stor andel rapporteras ha dödats i syriska och ryska flygbombningar.⁹⁷ Enligt Lifos bedömning är det tänkbart att januari månad 2018 blir illavarslande igen. Under november månad 2017 skall SOHR ha dokumenterat totalt 2462 stridsrelaterade dödsoffer, varav 885 civila, inklusive 194 barn och 111 kvinnor. Även då rapporteras en stor andel ha dödats i syriska och ryska flygbombningar.⁹⁸ Tidigare under hösten skall annars antalet

⁹⁴ SN4HR:s beräkningar över perioden mars 2011 t.o.m. augusti 2017 ligger på totalt 212786 civila offer, varav 26019 barn och 24309 kvinnor (SN4HR, "Statistics from March 2011", 2017-09-01, [länk](#)).

⁹⁵ SOHR, "About 475 thousand persons were killed in 76 months of the Syrian revolution and more than 14 million were wounded and displaced", 2017-07-16, [länk](#)

⁹⁶ SOHR, "Over 340,000 killed in Syria war", 2017-11-24, [länk](#). I mitten av juli 2017 uppgav SOHR att antalet civila dödsoffer under perioden 15 mars 2011 till 15 juli 2017 var 99617 syriska medborgare, varav 18243 barn och 11427 kvinnor. Av de civila dödsoffren uppges 41654 (varav 9651 barn och 5944 kvinnor) ha fallit i attacker utförda av regeringsstyrkor och syriska samt icke-syriska lojalistförband, 23664 (varav 5179 barn och 3321 kvinnor) i syriska flyg- och helikopterattacker, 5248 (varav 1289 barn och 740 kvinnor) i ryska flyg- och raketanfall, 1903 syriska civila (varav 418 barn och 318 kvinnor) i bombattacker utförda av den USA-ledda koalitionen, 540 (varav 131 barn och 86 kvinnor) i turkiska flygattacker och markoffensiver. Utöver dessa; 14696 (varav 118 barn och 57 kvinnor) i dokumenterade fall av syriska dödsfall i regimfångelser, -förvar och -arrester, 7323 (varav 1088 barn och 671 kvinnor) i oppositionsförvar, 4317 (varav 318 barn och 264 syriska kvinnor) dödade av IS, 271 (varav 51 barn och 26 kvinnor) dödade av turkiska gränsstyrkor. Fördelningen av övriga dokumenterade dödsfall uppgavs vara 61808 regeringssoldater, 58446 stridande för HTS/JFSH/JN, IS, the Islamic Turkestan Party, Jund al-Aqsa, Jund al-Sham, al-Khadra'a Battalion, Jund al-Sham al-Shishan samt andra islamistiska rörelser av arabiska och nordafrikanska nationaliteter, 54253 stridande för syriska "rebell- och islamistfraktioner" samt SDF, 46447 stridande för NDF eller andra lojalistmiliser, 7039 icke-syrier stridande för lojalistiska shiamiliser, 2608 avhoppade regeringssoldater, 1480 stridande för libanesiska Hizbollah, samt 67 oidentifierade dokumenterade på bild och/eller video (SOHR, 2017-07-16).

⁹⁷ Se Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), "With 1939 casualties...December ends with the least monthly death toll during 2017", 2018-01-01, [länk](#)

⁹⁸ SOHR, "November witnesses 32 massacres killed 500 citizens of 885 citizens who were killed this month", 2017-12-01, [länk](#)

civila dödsoffer ha ökat markant i förhållande till tidigare månader under året, dels pga. offensiverna mot IS i Raqqa och Deir ez-Zour, dels pga. eskalerade krigshandlingar, bl.a. i form av bomb- och raketanfall, mot ovannämnda nedtrappningszoner. Mot denna bakgrund skall oktober månad ha varit den dödligaste månaden under år 2017, med totalt 3369 dödsoffer, varav 848 civila (inklusive 140 barn och 135 kvinnor).⁹⁹ September månad, som uppges ha krävt totalt 3055 dödsoffer, skall emellertid ha stått för det högsta antalet civila dödsoffer 2017, totalt 955 (varav 207 barn och 148 kvinnor). 70 procent av de civila dödsoffren under september månad uppges ha dödats i flygattacker utförda av den internationella koalitionen mot IS och Ryssland.¹⁰⁰

Sammantagna uppgifter över krisåren indikerar cirka:

<8000 dödsoffer [sannolikt stor andel civila] 2011,
<50 000 dödsoffer, varav <23830 civila 2011-12,
<74 000 dödsoffer, varav >22000 civila 2013,
>76 000 dödsoffer, varav <18000 civila 2014,
>55 000 dödsoffer, varav >13000 civila 2015,
<50 000 dödsoffer, varav <14000 civila 2016,
>31 000 dödsoffer, varav >9500 civila 2017.¹⁰¹

[Uppsala Conflict Data Program](#) (UCDP), som registrerat totalt 280492 konfliktrelaterade dödsfall i Syrien under perioden 2011-16,¹⁰² delar in dödsfallen i kategorierna ”state based violence” (regering mot olika väpnade aktörer), ”non-state violence” (icke-statliga väpnade aktörer mot andra sådana), och ”one-sided violence” (regering eller någon av IS, rebeller eller PYD mot civila). Här kan bl.a. utläsas hur incidenterna fördelas över landet, med nära nog inga noterade i t.ex. Tartous¹⁰³ och Suwayda (se [interaktiv grafik och karta](#)).

3.1.1. Fördelning per provins

En av de relevanta syriska organisationer som kontinuerligt arbetat med att dokumentera konfliktrelaterade dödsoffer, frihetsberövade och försvunna personer från år 2011 är Violations Documentation Center in Syria ([VDC](#)). Av deras sökbara databas kan en mängd olika uppgifter, individuella dödsorsaker utläsas. Trots att VDC-databasen är oppositionsdriven, bedömer Lifos att den har förhållandevis hög tillförlitlighet och redovisar mycket konservativa siffror i och med att uppgifterna bygger på fall de har kunnat dokumentera i detalj. VDC gör dock inte anspråk på att ha tillgång till komplett statistik, varför också deras databas endast kan betraktas som en bland flera indikatorer på konfliktintensitet (”densitet i säkerhetsrelaterade incidenter” etc.) i olika provinser.

⁹⁹ För en lång rad ytterligare detaljer, se SOHR, ”Despite De-escalation Areas, October Witnesses Highest Monthly Death Toll in 11 Months”, 2017-11-01, [länk](#)

¹⁰⁰ SOHR, ”The highest monthly death toll in 2017, more than 3050 people were killed in September”, 2017-11-01, [länk](#)

¹⁰¹ Lifos sammanvägning, huvudsakligen efter refererade SOHR-källor.

¹⁰² Uppsala Conflict Data Program (UCDP), ”Syria”, [länk](#)

¹⁰³ Osäkert om massakrerna i al-Bayda och Baniyas i maj 2013 finns medräknade (jfr HRW, 2013-09-13). Vidare skall samordnade bombattentat i maj 2016 skall ha dödat sammanlagt cirka 148 personer i Tartous (med en rysk flottbas) och Jableh, Latakia (nära den ryska flygbasen Khmeimim) (Reuters, 2016-05-23). Ytterligare några i september 2016 och i januari 2017 (Reuters, 2017-01-01).

I nedan tabell har vi valt att redovisa VDC-rapporterade dödsoffer per provins i bokstavsordning.¹⁰⁴ Innan dess bör vidare nämnas att enligt uppskattning från Syriens Central Bureau of Statistics¹⁰⁵ skulle landet ha kunnat ha 24,6 miljoner invånare hösten 2017. FN uppskattar dock att det totala antalet invånare i landet kan ha sjunkit till ca 18,3 miljoner.¹⁰⁶ Även nedan (avrundade) uppgifter från den syrisk statistiska centralbyrån om invånarantal per provins bedöms därmed vara högst osäkra. Med hänsyn till massflykt och -fördrivning torde befolkningens mängden ha minskat markant i vissa hårt drabbade provinser, däribland den tidigare befolkningstättaste, Aleppo, medan den, åtminstone temporärt, kan ha ökat markant i t.ex. Tartous, som sedan 2012 har varit mottagare av minst 452000 internflyktingar från bl.a. Aleppo, Hama, Homs, Idlib och Raqqa.¹⁰⁷ Även t.ex. befolkningen i huvudstaden Damaskus, vars centrala delar legat under strikt regeringskontroll under i princip hela konflikten, torde av samma skäl ha kunnat öka, liksom andra, allmänt sett, förhållandevis säkra områden.¹⁰⁸

	Invånare (2011)	Dödsoffer t.o.m. 2018-01-11 kombattanter och civila; civila (fet)
Aleppo	4,6 milj	33587; 25757 (2017-12-31)
Damaskus	1,8 milj	8215; 6580 (2018-01-07)
Dara'a	1,0 milj	15236; 9216 (2018-01-01)
Deir ez-Zour	1,2 milj	10657; 7327 (2017-12-31)
Hama	1,6 milj	10176; 6949 (2018-01-11)
Hasakah	1,5 milj	1164; 893 (2017-07-13)
Homs	1,8 milj	18080; 13135 (2018-01-11)
Idlib	1,5 milj	19054; 12548 (2018-01-03)
Latakiya	1 milj	1228; 762 (2017-12-20)
Quneitra	90000	1026; 489 (2017-09-16)
Raqqa	944000	2960; 2470 (2018-01-06)
Rif Dimashq	2,8 milj	33970; 24038 (2018-01-07)
Suwayda	370000	119; 85 (2017-08-26)
Tartous	797000	400; 327 (2017-06-06)

Följaktligen hittills totalt **110576** civila dödsoffer dokumenterade av VDC,¹⁰⁹ varav de flesta rapporteras ha dödats i bomb- och granatattacker.¹¹⁰ Provinserna Aleppo ligger uppenbarligen i topp (25757 civila), följd av provinserna Rif Dimashq (24038 civila), Homs, Idlib, Dara'a, Deir ez-Zour, Hama, Damaskus, Raqqa, Hasakah, Latakiya, Quneitra, Tartous (327 civila) och Suwayda (85 civila). Rif Dimashq skulle i och för sig kunna hamna i topp i fråga om "densitet" i säkerhetsrelaterade incidenter med fatal utgång, dvs. antal civila offer per antal invånare. Samtidigt blir det, sett över tid, mycket svårbedömt i och med att väldigt stora antal människor fördrivits från Aleppo under perioden, varför också dess

¹⁰⁴ Liksom i ovan provinsgenomgång, leder provinnsnamnens länkar till dagsaktuell konfliktreportering från SOHR (som adderar nya dödstal närmast i realtid).

¹⁰⁵ Syrian Arab Republic, Central Bureau of Statistics, [länk](#)

¹⁰⁶ UN Department of Economic and Social Affairs, "World Population Prospects 2017", [länk](#)/World Population Review, "Syria Population 2017", 2017-11-14, [länk](#)

¹⁰⁷ Se t.ex. UNDP in Syria, "The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate", [länk](#)

¹⁰⁸ Lifos kommentar, efter besök och samtal med olika kategorier av interlokutörer i Damaskus, september 2015, september 2016 och maj 2017.

¹⁰⁹ VDC, databas, "killed", [länk](#); för mer statistik/andra uppgifter, se vidare, [VDC](#)

¹¹⁰ UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V*, 2017-11-03, [länk](#)

invånarantal minskat dramatiskt (även återvändande¹¹¹ inräknade). Oaktat detta torde det, bl.a. mot ovanstående bakgrund, vara ostridigt att det över tid har rätt betydande skillnader för civilas säkerhet mellan de provinser och städer som här ligger i ”topp” respektive ”botten”, samt mellan olika distrikt, subdistrikt, städer och byar inom respektive provins.¹¹²

3.2. [Flyktingar](#) och [internflyktingar \(IDP\)](#)

I januari 2018 finns ca 5,48 miljoner syriska medborgare registrerade som flyktingar hos UNHCR i Syriens grannländer, varav drygt 3,42 miljoner i Turkiet (ökning med ca 130000 sedan november), knappt 998000 i Libanon (minskning med ett par tusen sedan november), drygt 655000 i Jordanien, ca 247000 i Irak, och ca 126000 i Egypten.¹¹³ Ett stort antal har uppenbarligen tagit sig till Europa och andra delar av världen, självmant eller genom vidarebosättning.

Det totala antalet internt fördrivna/internflyktingar (IDP) i Syrien beräknades under hösten uppgå till ca 6,3 miljoner, varav 2,8 miljoner barn; den största internflyktingpopulationen i världen, enligt UNHCR.¹¹⁴ Bara januari t.o.m. juli månader 2017 uppskattas cirka 808661 personer ha drivits i internflykt, varav många för andra gången.¹¹⁵ En siffra som, enligt UNHCR en bit in i november 2017, stigit till cirka en miljon.¹¹⁶ Med dagens utveckling i Idlib, lär det antalet behöva räknas upp med minst ett par hundratusen.¹¹⁷

IDP-rörelsemönstret kan över tid delvis sägas ha följt konfliktutvecklingen i landet, innebärande att vissa kategorier fördrivits flera gånger i takt med eskaleringar och frontsförskjutningar. Bilden är dock, vid en närmare betraktelse, tämligen komplex i och med att en del av de provinser och orter som betydande antal IDP lämnat i vissa faser också varit mottagare av betydande antal i andra faser.¹¹⁸ En av de provinser som (med undantag för nämnda incidenter 2013 och bombattentat senare år)¹¹⁹ bedöms ha varit relativt sett lugn de senaste åren är Tartous, dit minst 452000 fördrivna från bl.a. Aleppo, Hama, Homs, Idlib och Raqqa tagit sin tillflykt.¹²⁰

Som framgått ovan, rapporteras situationen i Idlib med omnejd nu vara en av de mest akuta pga. att strider mellan regeringsstyrkor och väpnade oppositionsstyrkor [med HTS i spetsen] eskalerat till en alarmerande intensitet. IDP-situationen i Idlib provins uppges vara kaotisk, med internflyktingar utspridda över öppna områden i norra, centrala och västra delarna av provinsen. Tillströmningen uppges öka.¹²¹ 16 januari rapporterar OCHA att striderna på Idlibs södra landsbygd, Hamas norra

¹¹¹ Jfr IOM, ”Over 600,000 Displaced Syrians Returned Home in First 7 Months of 2017”, 2017-08-11, [länk](#)

¹¹² Lifos kommentar.

¹¹³ UNHCR, Syria Regional Refugee Response, uppdaterad 2018-01-02, [länk](#)

¹¹⁴ UNHCR, ”Summary of UNHCR Syria IDP Operations”, [länk](#)

¹¹⁵ IOM, ”Over 600,000 Displaced Syrians Returned Home in First 7 Months of 2017”, 2017-08-11, [länk](#)

¹¹⁶ UNHCR, ”Aleppo returnees assess scale of rebuilding”, 2017-11-13, [länk](#)

¹¹⁷ Lifos kommentar.

¹¹⁸ Jfr t.ex. UNHCR, *Syria IDP Operations Summary*, 2017-11-06, [länk](#); IDP Situation Monitoring Initiative (ISMI), Bi-Weekly Update, SYRIA, *Major Reported IDP Movements (16/09/17 - 30/09/17)*, [länk](#)

¹¹⁹ Jfr HRW, 2013-09-13; Reuters, 2016-05-23; Reuters, 2017-01-01.

¹²⁰ Se t.ex. UNDP in Syria, ”The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate”, [länk](#)

¹²¹ Se vidare, OCHA, 2018-01-10, [länk](#)

landsbygd, och Aleppos södra landsbygd pågår i oförminskad skala, med följden att nu totalt 212140 personer drivits i internflykt (varav en del som kan ha fördrivits en andra gång) sedan 15 december 2017 till dags dato. På subdistriktsnivån, uppges drygt 58000 ha anlänt till Dana, drygt 18000 till Ma'arrat an-Nu'man, drygt 14000 till Saraqab, knappt 13000 till Idlib city, knappt 13000 till Ariha, och drygt 10000 till Kafr Nobol, medan också en del rapporteras ha tagit sig till regeringskontrollerade områden i Hama provins.¹²² En farhåga är också att utvecklingen i Idlib skall generera en mycket stor flyktingvåg in i Turkiet. Så lär även bli fallet om Turkiet skulle genomföra den större militära operation man meddelat att man har för avsikt att genomföra mot kurddominerade Afrin, Aleppo.¹²³

3.2.1. Återvändande flyktingar och IDP

Under Syrienkonflikten har människor förflyttat sig både mellan olika områden inne i landet och fram och tillbaka över gränserna mot grannländerna, bl.a. mellan Syrien och Libanon. De senaste åren har också en del flyktingar registrerade hos UNRWA och UNHCR börjat återvända, främst till regeringskontrollerade områden. Sedan 2015 t.o.m. första halvåret 2017 skall cirka 260000 flyktingar ha återvänt spontant från grannländerna till Syrien, enligt UNHCR, varav 31000 första halvåret 2017, som UNHCR bevakat. Många av dem som återvänt spontant till bl.a. Aleppo, Hama, Homs och Damaskus uppges ha gjort det primärt för att söka efter familjemedlemmar, titta till egendom, och, i vissa fall, ett reellt eller vad som uppfattas som ett, förbättrat säkerhetsläge i delar av landet.¹²⁴

Enligt International Organization for Migration (IOM), skall hälften av alla dem (främst IDP) som återvänt under 2016 (enligt uppgift, totalt 685662 personer) ha återvänt till Aleppo provins. Cirka 20752 personer av ovannämnda uppges dock ha drivits i internflykt på nytt. 2017 rapporterats att ett ökande antal flyktingar och ett betydande antal internflyktingar spontant börjat återvända till sina hemområden.¹²⁵

Vidare, enligt IOM, återvände 602759 fördrivna personer till sina hem i Syrien mellan januari och juli 2017. Cirka 42 000 av dessa hade återvänt från Turkiet, Libanon, Jordanien och Irak, medan övriga hade varit internflyktingar. Av de återvändande flyktingarna från Turkiet och Jordanien uppges de flesta ha återvänt till provinserna Aleppo och Hasakah.¹²⁶ Över 67 procent, 405420 personer, skall ha återvänt till Aleppo provins (varav de flesta till provinshuvudstaden Aleppo, följd av distrikten al-Bab, Manbij och al-Khafsa), 27620 till Idleb provins, 75209 till Hama provins (varav de flesta till distriktet Hama), 45300 till Raqqa provins, 21346 till Rif Dimashq, och total 27861 till andra provinser. Av alla återvändare hittills under 2017, beräknas emellertid 21045 personer ha drivits i internflykt igen. 27 procent av de återvändande uppgav att de gjorde det för att skydda sina egendomar. 25 procent uppgav att de gjorde det pga. en förbättrad ekonomisk situation i deras hemområden, och 14 procent pga. en försämrad situation i det område de haft sin tillflykt. Andra orsaker kunde vara stam-/klanband, politisk

¹²² Se vidare, OCHA, 2018-01-16, [länk](#)

¹²³ Lifos kommentar.

¹²⁴ UNHCR, "UNHCR seeing significant returns of internally displaced amid Syria's continuing conflict", 2017-06-30, [länk](#)

¹²⁵ IOM, 2017-08-11; UNHCR, 2017-06-30.

¹²⁶ Uppgifter från UNHCR-medarbetare i Jordanien gör vidare gällande att 1288 syrier återvänt därifrån under oktober månad 2017, något fler under september månad. De flesta av dem som återvänt under oktober uppges vara från Dara'a, där de subdistrikt som tagit emot flest skall ha varit: Dara'a al-Balad, Kharbet Ghazala, Hrak, Jasim och al-Sanamayn.

tillhörighet eller annat som varit ett hinder för integration i tillflyktsområdet (11%), eller en förbättrad säkerhetssituation i det område man återvänt till (11%). Enligt IOM:s källor har nästan alla återvändare kunnat återvända till sina egna hem (97%), medan övriga flyttat in hos andra, i övergivna hus, informella bosättningar eller hyresbostäder. Tillgången till mat och husgeråd uppges vara acceptabel (enligt 83 respektive 80% av de tillfrågade), medan tillgången till vatten och hälsovård uppges vara riskabelt låg (enligt 41 respektive 39%) i och med svårt skadad infrastruktur.¹²⁷

Enligt rapportering från UNHCR hade uppskattningsvis 440000 fördrivna Aleppobor återvänt till provinshuvudstaden och kringliggande områden årets första sex månader, varav troligtvis cirka 300000 till östra Aleppo, som dessförinnan [från år 2012 t.o.m. december 2016] hade upplevt en del av de hårdaste striderna under hela konflikten. Många av dessa, varav en del hade varit i rörelse i årtal har nu återvänt till skadade hem i områden utan ström och rinnande vatten pga. att de saknar andra alternativ.¹²⁸

I juni månad sammanfattar UNHCR med att "medan det finns ett övergripande hopp länkat till fredssamtal i Astana- och Genève, tror UNHCR att förutsättningar för att flyktingar skall kunna återvända i säkerhet och värdighet ännu inte är på plats i Syrien."¹²⁹ Det bedöms vara osäkert om säkerhetsförbättringarna i många återvändandeområden är hållbara, och där återstår betydande risker för att där inte finns tillräckliga skyddsmekanismer på plats i delar av landet. Vidare är tillträdet till vissa fördrivna populationer inne i landet fortsatt en utmaning med hänsyn till att humanitära transporter inte når fram regelbundet. Utöver detta kvarstår utmaningar i form av begränsade möjligheter till utkomst, brist på mat, vatten, tillgång till hälsovård och annan basal service, samtidigt som många skolor skadats eller förstörts.¹³⁰

3.3. Några särskilda kategorier

Mot bakgrund av vad som avhandlats ovan kan en betydande andel av landets invånare betraktas som "utsatta". I linje med vad COI tidigare noterat har heller nästan inga *kategorier* av invånare helt förskonats från allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Samtidigt bör framhållas att den personliga profilen i kombination med *var i landet* man befinner sig klart påverkar graden av individens utsatthet i Syrien, enligt Lifos bedömning. Inom civilbefolkningen finns uppenbarligen även grupper och samhällen som i vissa sammanhang särskilt tydligt och systematiskt utsatts för våld. I övrigt nöjer vi oss här med att peka på samma (ej uttömmande) kategorier som COI/Lifos pekade på hösten 2015, dvs:

- Sekulära [oppositionella aktivister](#)
- barn,
- kvinnor,
- internflyktingar,
- [frihetsberövade](#)
- belägrade,
- religiösa och etniska minoriteter,
- medicinsk personal,

¹²⁷ IOM, 2017-08-11.

¹²⁸ UNHCR, 2017-06-30; UNHCR, 2017-11-13.

¹²⁹ UNHCR, 2017-06-30.

¹³⁰ *Ibid.*

- MR-försvarare,
- journalister,
- personer med ”normbrytande” sexuell läggning eller könsidentitet.

Framhållas bör att det individuella lidandet inte sällan bygger på flera aspekter av en individs identitet (t.ex. en kombination av flera av ovannämnda), vilket, enligt Lifos mening, alltså skall sättas i relation till vilken aktör som kontrollerar det territorium där man har sin hemvist. Den individuella hotbilden blir därmed i många fall också föränderlig över tid, varför en uppräknings av utsatta kategorier riskerar att bli missvisande.¹³¹ I 2017 års uppdatering [International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V](#) avhandlar också UNHCR ett antal exempel på ”riskprofiler”.¹³²

Några noteringar avseende palestinier

Innan [Syrienkrisen](#) fanns ca 560 000 Palestinaflyktingar¹³³ registrerade hos UNRWA i Syrien. De allra flesta bosatta i något av de 12 officiella eller inofficiella palestinska lägren¹³⁴ i huvudsak belägna i de västra delarna av landet. I maj 2017 bedömde UNRWA att knappt 450 000 av dessa kunde finnas kvar i landet, varav de allra flesta i regeringskontrollerade områden. Ca 80 % av dem hade dock drivits i internflykt från sin normala hemvist i områden som definieras som konfliktzoner eller gränsar till sådana. Ca 29 900 befann sig samtidigt i ”svårnådda områden”, varav några belägrade. Det fanns några tusen kvar i och kring al-Yarmouk med omnejd, i områden som UNRWA i det läget inte hade tillträde till. Över 3000 palestinier hade då dokumenterats dödade¹³⁵ i konflikten, som på många olika sätt även drabbat lokalanställd UNRWA-personal. I de läger som inte evakuerats eller förstörts opererar dock UNRWA och General Administration for Palestine Arab Refugees (GAPAR) som tidigare.¹³⁶

Efter 1948 års massflykt av palestinier etablerades (år 1949, först under namnet PARI¹³⁷) en särskild myndighet/avdelning under syriska Ministry of Labour and Social Affairs, GAPAR, för att registrera och assistera dessa ”Palestinaflyktingar” i samordning med UNRWA i Syrien. Enligt ett dekret av år 1963 erhåller Palestinaflyktingar registrerade av UNRWA och GAPAR, och som är innehavare

¹³¹ Lifos, 2015-10-14, [Lifos 35891](#)

¹³² Se vidare, UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V*, 2017-11-03, III, [länk](#)

¹³³ UNRWA:s operativa definition: "Palestine refugees are persons whose normal place of residence was Palestine between June 1946 and May 1948, who lost both their homes and means of livelihood as a result of the 1948 Arab-Israeli conflict. UNRWA's services are available to all those living in its area of operations who meet this definition, who are registered with the Agency and who need assistance. The descendants of the original Palestine Refugees are also eligible for registration." (UNRWA, [länk](#)). Andra relevanta begrepp och definitioner utvecklas närmare i UNHCR:s "Revised Note on the Applicability of Article 1D of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees to Palestinian Refugees", oktober 2009 (Lifos 21622); se vidare, UNRWA:s hemsida, [länk](#), med länkar till detaljerad information om definitioner och vart och ett av länderna inom mandatområdet.

¹³⁴ UNRWA Front Office, Syria Field Office, Damaskus, maj 2017 och sept. 2016. Jfr [UNRWA "Syria Crisis"](#); [Dera'a Camp](#); [Ein el Tal \(unofficial camp*\)](#); [Hama Camp](#); [Homs Camp](#); [Jaramana Camp](#); [Khan](#); [Dunoun Camp](#); [Khan Eshieh Camp](#); [Latakia \(unofficial camp*\)](#); [Neirab Camp](#); [Qabr Essit Camp](#); [Sbeineh Camp](#); [Yarmouk \(unofficial camp*\)](#)

¹³⁵ Oklart om denna siffra inkluderar palestinska kombattanter (Lifos kommentar).

¹³⁶ UNRWA, Syria Field Office, Damaskus, maj 2017; Syrien, Ministry of Labor and Social Affairs (MoLSA), General Administration/Authority for Palestine Arab Refugees (GAPAR), maj 2017; UNRWA, "Syria Crisis", [länk](#).

¹³⁷ Landinfo, *Palestinske flyktinger i Syria: Identitetsdokumenter*, 2016-11-23, s. 6, [länk](#)

av syriskpalestinskt (uppehålls-/) ID-kort (*tadhkara iqama mu' aqqata lil-filastiniin*), syriskt resedokument (*travel document/wathiqat safar*) med upp till sex års giltighet. Detta medför bl.a. generell rätt att resa ut ur och återvända till Syrien utan visering.¹³⁸ Palestinaflyktingar i Syrien är sedan dess vanligen registrerade både hos UNRWA och GAPAR.¹³⁹ Det finns emellertid flera olika kategorier av palestinier i Syrien: Ovannämnda 1948 års ”Palestinaflyktingar”, 1956, -67, -70/71, -82, -91, och 2003-2008 års ”fördrivna personer” m.fl. De som registrerats av UNRWA och GAPAR år 1948 och deras ättlingar har *i princip* samma rättigheter och därmed samma skyldigheter som syrierna. Bland skyldigheterna ingår t.ex. att genomföra obligatorisk värnplikt (*khidmat al-'alam*) i något av arméns PLA-förband.¹⁴⁰ De som registrerats efter Suezkrisen 1956 kan ibland få ID-kort och resedokument, men har inte samma civilstatus och rättigheter – eller skyldigheter – som syriska medborgare. T.ex. gör de inte militärtjänst, trots att en del av dem finns registrerade hos GAPAR.¹⁴¹ Sammantaget faller palestiniernas rättsliga status och förmåner i Syrien i princip under två huvudsakliga kategorier - med flera subkategorier: 1) palestinier som flytt till Syrien fram t.o.m. år 1956 och deras ättlingar; 2) palestinier som flytt till Syrien efter 1956 och deras ättlingar.¹⁴²

4. Män i vapenför ålder

Oaktat att inga hela syriska arméförband gått över till rebellsidan eller hoppat av, och antalet individer som lyckas desertera tenderat att minska över tid, så är den syriska försvarsmakten av idag väsensskild från 2011 års. En förhållandevis stor värnpliktsarmé har med tiden förvandlats till en mix av decimerad reguljär armé, hybrider, stödtrupper (*quwwat fariyyah*) och paramilitära förband, inklusive en rad utländska element, inte minst libanesiska Hizbollah och diverse andra miliser och ”förband” konstruerade av det Iranska Revolutionsgardet (IRGC), t.ex. [Brigad 313](#) i Dara'a (ett i mängden).¹⁴³ Sammantaget kan denna mix vara mer ändamålsenlig för modern urban krigföring och skydd av regimens kärnområden, men den har uppenbarligen också lidit stora förluster och är därmed fortsatt i stort behov av manskap. Detta i synnerhet om regeringssidan har ambition att återta kontrollen över hela landet. Mot denna bakgrund inkallas fortfarande i princip alla myndiga manliga invånare (medborgare och Palestinaflyktingar) i regeringskontrollerade områden, oavsett religiös eller etnisk tillhörighet, till obligatorisk värnplikt (*khidmat al-'alam*) i den reguljära armén. Tjänstgöringstiden för dem som genomför sin obligatoriska värnplikt har sedan länge i praktiken förlängts. Försvarsmaktens ambition att försöka verkställa inkallelser uppges också ha förhöjts i folktäta regeringskontrollerade områden. Försöken att verkställa inkallelser i områden där SDF/YPG har ett starkt inflytande och själva rekryterar uppges dock sedan flera år tillbaka i princip ha upphört. Lagrum för frisedel eller anstånd/uppskov appliceras annars fortfarande, men svängrummet för det sistnämnda tenderar i praktiken att krympa, exempelvis för studenter som inte läser på specialiserade utbildningsprogram. Personer i olika åldrar inkallas idag även i

¹³⁸ *Ibid*; Assessment Capacities Project (ACAPS)/Syria Needs Analysis Project (SNAP), *Palestinians from Syria, March 2014*, 2014-03-01, [länk](#)

¹³⁹ ACAPS/SNAP, 2014-03-01; GAPAR, sept. 2015 och maj 2017; Landinfo, 2016-11-23; UNRWA, Syria Field Office, Damaskus, sept. 2016 och maj 2017; Lifos, 2017-05-30, s. 19

¹⁴⁰ Se vidare, Lifos, 2017-05-30, s. 19 ff, och s. 47 ff.

¹⁴¹ *Ibid*; UNRWA, Syria Field Office, Damaskus, maj 2017.

¹⁴² Se vidare, ACAPS/SNAP, 2014-03-01; UNRWA, ”Syria Crisis”, [länk](#)

¹⁴³ Jfr Lifos, 2017-05-30, 2.1, s. 10 ff, [Lifos 39733](#) och t.ex. The Syrian Observer, 2017-11-10, [länk](#), avseende ”Brigad 313” i Dara'a, som vid dess högkvarter i Izra, Dara'a enrullerar syriska män, varav en del som tidigare undvikit militärtjänst.

mycket större omfattning än tidigare till reservtjänstgöring (*khidmat al-ihdiyat*), i första hand sådana som tjänstgjort relativt nyligen, i vissa fall personer över 40 år gamla, beroende på behov/kompetens.¹⁴⁴ Justering av åldersgränser diskuteras.¹⁴⁵

Det är ostridigt att både desertering och värnpliktsvägran är illegalt i Syrien. Lagdekret No. 61, 27 februari 1950 (Militära strafflagen) i 1973 års ändrade lydelse reglerar påföljder för att inte hörsamma inkallelse till militärtjänst, och desertering.¹⁴⁶ En del relevanta rapportörer, bland dem den kanske tyngsta, UNHCR, som i sin tur konsulterat några världsledande specialister i saken, framhåller också att syriska myndigheter betraktar värnpliktsvägran och asylansökan utomlands som ett uttryck för politiskt oliktankande ("anti-government activity"), med allt vad det kan tänkas medföra i form av förhöjda risker¹⁴⁷ i samband med arrest, förvar och tjänstgöring. Andra konsulterade källor, bl.a. vissa oppositionsföreträdare och FN-medarbetare i Damaskus, framhåller dock att det inte nödvändigtvis generellt betraktas som ett "politiskt brott" att ha försökt undvika militärtjänst i sig, och att den som ansökt om asyl utomlands som regel inte heller anses ha gjort sig skyldig till brott på basis av den handlingen i sig. Risken för säkerhetsutredning vid återvändande bedöms dock vara påtaglig, vilket i sin tur medför en risk-/osäkerhetsfaktor med hänsyn till varierande hantering i sådana sammanhang, samtidigt som risker generellt eskalerar markant i fall där det framkommer att det tidigare bedrivits politisk aktivitet, eller där något annat kontroversiellt finns i personakten. Förekommande amnestier indikerar visserligen att både de som tidigare hållit sig undan värnplikt eller reservtjänstgöring, och de som deserterat och självmant skulle inställa sig, främst riskerar just tjänstgöringen i sig (förr eller senare). Lifos bedömning är i och för sig att de som deserterat, i synnerhet de som deserterat i fält, och deras anhöriga fortsatt löper större risk vid ett eventuellt återvändande till/påträffande i Syrien.¹⁴⁸

Slutligen kan noteras att rekryteringsmetodikerna till miliser ser ut att variera något över landet och mellan olika miliselement. Sammantaget ser dock lojalitetsprinciper och avlöning ut att vara norm – inte regelrätt tvångsrekrytering¹⁴⁹ av uttryckligt motvilliga. Det förefaller visserligen inte sällan förekomma att minderåriga rekryteras, vilket i grunden, samtycke eller ej, alltid är att betrakta som tvångsrekrytering.¹⁵⁰ Avseende YPG kan annars sägas att de tillhör de betydande väpnade aktörer i Syrienkonflikten (utöver försvarsmakt och vissa extremistgrupper, t.ex. IS och Jabhat Fath al-Sham) som periodvis anklagats för att, mer eller mindre systematisk, tillämpa tvångsrekrytering, inklusive rekrytering av minderåriga. Sedan 2014 har dock PYD/YPG också börjat införa ett alltmer reglerat, dvs. mindre godtyckligt, "värnpliktsystem" med "självförsvarsplikt" för

¹⁴⁴ Se vidare, Lifos, 2017-05-30, [Lifos 39733](#), s. 61, 49 ff.

¹⁴⁵ Bl.a. uppges diskuteras att höja åldern för "utskrivning" av män i aktiv tjänstgöring till 52 års ålder, fast samtidigt behålla gränsen för att kunna inkallas som reservist vid 42 års ålder (*Syrian Law Journal*, Legal Briefing, December 2017, [länk](#)).

¹⁴⁶ *Ibid.*, 3.1.7, s. 43 ff.

¹⁴⁷ UNHCR, 2017-11-03, III, A., 2., s. 39-40 (inklusive fotnoterna 224 och 226, av vilka bl.a. framgår att Joshua Landis, Lama Fakih, Christopher Kozak och Rochelle Davis konsulterats).

¹⁴⁸ Lifos, 2017-05-30, [Lifos 39733](#)

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ Lifos kommentar.

”Rojava”.¹⁵¹ I tillägg till det, kan snart eventuellt adderas det ovannämnda nya USA-stödda projektet “Border Security Force (BSF)”.¹⁵²

5. Avslutande kommentar

Det lär dröja innan Syrien blir ett säkert land för alla dem som stannat kvar under konflikten (majoriteten). Kanske än längre för dem som flytt eller fördrivits men i många fall skulle vilja återvända. Vidare har vägen mot ”säkerhet” i många områden uppenbarligen kantats av mycket brutal metodik/taktik i form av omfattande militära operationer utan hänsyn till civila invånare, t.ex. flygbombning, granat- och raketbeskjutning, belägring och utsvältning av, samt fördrivning från, tätbefolkade områden.

Det spontana återvändandet av internflyktingar (och flyktingar) har uppenbarligen redan inletts de senaste åren, främst till områden som nu ligger under regeringskontroll. I skrivande stund finns emellertid ingen politisk lösning som alla parter kan skriva under på i sikte. Medan man förvisso diskuterar konstitutionella reformer och allmänna val under FN-övervakning etc., ser den syriska regeringssidan, med stöd av Ryssland och Iran, snarare ut att se en total militär ”seger” framför sig. Redan innan IS slagits ut i Syrien har uppenbarligen också eskalering mot andra oppositionsenklaver redan påbörjats. Det lär dock ta mycket resurser i anspråk om man skulle ha ambitionen att återta dem alla, kanske i synnerhet Idlib, där både det tyngsta väpnade motståndet och Turkiet opererar, och Damaskus förstäder och landsbygd. Vidare, för att en militär ”totallösning” skulle kunna materialiseras, måste ännu en ny front öppnas – mot de kurddominerade områdena i nordost. I detta läge blir det därmed högtintressant att se hur Ryssland respektive USA ställer sig till PYD/YPG:s federala modell för självstyre och skydd för densamma. Hittills har den förkastats av Damaskus. Även Iran skulle vinna lite på ett decentraliserat system, med hänsyn till deras intressen av en sammanhängande inflytelsesfär från Teheran till Medelhavet. Sistnämnda ambition, som man i och för sig redan kommit en bit på väg med, lär dock inte accepteras av Israel på längre sikt – kanske i synnerhet inte den alltmer påtagliga närvaron i södra delarna av Syrien (och Libanon). Med hänsyn också till övriga regionala spoilers, inte minst det kalla kriget mellan Iran och Saudiarabien, är det svårt att vara riktigt optimistisk.

Detta sagt, har det allmänna säkerhetsläget i landet uppenbarligen varierat stort över tid och över olika delar av territoriet, och har därmed slagit väldigt olika mot civila invånare beroende på var man har sin geografiska hemvist,¹⁵³ vart man eventuellt tagit sin tillflykt, och beroende på sådant som vilken politisk uppfattning man gett uttryck för, religiös eller etnisk tillhörighet, kön, ålder samt en rad andra individuella parametrar. Så är fortfarande fallet, och lär så förbli i väntan på en genomtänkt politisk lösning för Syriens framtid som flertalet skriver under på.

¹⁵¹ Lifos, 2017-05-30, [Lifos 39733](#)

¹⁵² Reuters, “U.S.-led coalition helps to build new Syrian force, angering Turkey”, 2018-01-14, [länk](#)

¹⁵³ Jfr t.ex. VDC:s dokumentation över antal civila dödsoffer per provins t.o.m. 2018-01-11 (3.1.1 ovan). Den är visserligen sannolikt ofullständig, men torde ändå kunna vägas in i en samlad bedömning: Aleppo ligger här över tid i topp (25757 civila), följd av provinserna Rif Dimashq (24038 civila), Homs, Idlib, Dara’a, Deir ez-Zour, Hama, Damaskus, Raqqa, Hasakah, Latakia, Quneitra, Tartous (327 civila) och Suwayda (85 civila). Rif Dimashq skulle i och för sig eventuellt kunna hamna i topp i fråga om ”densitet” i säkerhetsrelaterade incidenter med fatal utgång, dvs. antal civila offer per antal invånare.

”Nedtrappningszoner” till trots, lär just dessa områden även fortsatt tillhöra dem som det kan vara mycket farligt att vistas i som civil. Inte minst provinsen Idlib och angränsande områden i närliggande provinser, eller Rif Dimashq, kanske i synnerhet östra Ghouta. I skrivande stund är även Deir ez-Zour fortsatt instabil, medan nybefriade Raqqa är sönderbombad. Samma bild gäller för övrigt även många andra delar av landet, inte minst den sedan ett drygt år tillbaka fullt regeringskontrollerade storstaden Aleppo. Nationellt lär infrastrukturen ta många år att återuppbygga.

Avseende dem som inte har något kontroversiellt i personakten, torde dock kunna sägas att det allmänna säkerhetsläget generellt är väsentligt mer acceptabelt i regeringskontrollerade områden – dvs. väsentliga delar av Latakiya provins (inklusive provinshuvudstaden), i princip hela Tartous provins, stora delar av Homs provins (inklusive provinshuvudstaden), centrala delar av huvudstaden Damaskus jämte delar av Rif Dimashq, samt stora delar av Suwayda provins. I denna bedömning (och inflytelsesfär) kan, sedan förra årsskiftet, följaktligen även provinshuvudstaden Aleppo, sedan tidigare, provinshuvudstaden Hama och eventuellt norra delen av provinshuvudstaden Dara’a inkluderas – jämte subdistrikt i olika landsändar.

Även de kurddominerade områdena i nord-nordost (inklusive centrum/storstaden Qamishli jämte provinshuvudstaden Hasakah) skulle för närvarande kunna adderas till listan av områden med ett generellt acceptabelt allmänt säkerhetsläge – såvida inte friktionerna med Turkiet och/eller regeringssidans inflytelsesfär övergår i tyngre militär konfrontation. Det förstnämnda riskerar till att börja med Afrin, dvs. den mest västligt belägna kurddominerade ”kantonen” i norr, att bli ett exempel på, såvida inte stormakterna, med Ryssland i spetsen och USA i luften, ser till att så inte sker. Som framgått, finns många utestående frågetecken, inte minst kring hur USA kommer agera framöver.

Källor och referenser

- AFP/al-Monitor, ”Erdogan vows to uproot 'terror nests' in Kurd-controlled Syria”, 2018-01-16, <https://www.al-monitor.com/pulse/contents/afp/2018/01/syria-conflict-kurds-turkey-erdogan.html>
- Agathocle de Syracuse, ”Syria Interactive Maps”, <http://www.agathocledesyracuse.com/>
- Aljazeera, ”Syria's 'de-escalation zones' explained”, 2017-07-04, <http://www.aljazeera.com/news/2017/05/syria-de-escalation-zones-explained-170506050208636.html>
- Al-Monitor, ”Turkey calls on Russia, Iran to get Syrian army under control”, 2018-01-11, <http://almon.co/2zcm>
- Al-Monitor, ”Turkey’s misguided Middle East policy: From Syria, Iraq to the Gulf”, 2017-11-13, https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/turkey-misguided-policy-displays-itself-in-three-main-areas.html?utm_campaign=20171114&utm_source=sailthru&utm_medium=email&utm_term=Daily%20Newsletter
- Al-Monitor, ”Iran taking Saudi rhetoric, actions seriously”, 2017-11-10, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/lebanon-hariri-resignation-hezbollah-saudi-iran-clash.html>
- Al-Monitor, ”Russian summit on Syria raises controversy, doubt”, 2017-11-02, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/russia-summit-syria-astana-opposition-influence-un.html>
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Crisis Analysis of Syria*, ”Politics and Security”, uppdatering 2018-01-09, <https://www.acaps.org/country/syria/crisis-analysis>

Assessment Capacities Project (ACAPS)/Syria Needs Analysis Project (SNAP), *Palestinians from Syria, March 2014*, 2014-03-01, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=32113>

Balanche, Fabrice/L'Orient Le Jour, "Quel visage pour la Syrie de demain?", 2017-12-30, <https://www.lorientlejour.com/article/1091874/quel-visage-pour-la-syrie-de-demain-.html>

Bellingcat/Cody Roche, *Factions Fighting in the Syrian Civil War*, 2017-04-29, <https://www.bellingcat.com/news/mena/2017/04/29/factions-syrian-civil-war/>

Carnegie Middle East Center/Diwan, "An Expanding War", 2018-01-12, <http://carnegie-mec.org/diwan/75243?lang=en>

Carnegie Middle East Center [Washington Post], "What Saudi Arabia's Purge Means for the Middle East", 2017-11-06, <http://carnegieendowment.org/2017/11/06/what-saudi-arabia-s-purge-means-for-middle-east-pub-74645>

Ecoi.net, *Syrian Arab Republic*, "maps", <https://www.ecoi.net/syrian-arab-republic/maps>

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2017*, "Syria Events of 2016", <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria>

Human Rights Watch (HRW), *"No One's Left": Summary Executions by Syrian Forces in al-Bayda and Baniyas*, 2013-09-13, <https://www.hrw.org/report/2013/09/13/no-ones-left/summary-executions-syrian-forces-al-bayda-and-baniyas>

Human Rights Watch (HRW), "Syria", <https://www.hrw.org/middle-east/n-africa/syria>

IDP Situation Monitoring Initiative (ISMI), Bi-Weekly Update, SYRIA, *Major Reported IDP Movements (16/09/17 - 30/09/17)*, https://www.ecoi.net/file_upload/5734_1508164024_syr-map-ismi-idp-movement-overview-week43-44.pdf

Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (COI)/Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/36/55, 2017-08-08, http://www.ohchr.org/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A_HRC_36_55_EN.docx&action=default&DefaultItemOpen=1

Institute for the Study of War (ISW), "Russian Airstrikes in Syria: Pre-and Post-Ceasefire", 2017-07-22, <http://www.understandingwar.org/2017/07/22/russian-airstrikes-in-syria-pre-and-post-ceasefire/>

International Crisis Group (ICG), "A Huthi Missile, a Saudi Purge and a Lebanese Resignation Shake the Middle East", 2017-11-10, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/huthi-missile-saudi-purge-and-lebanese-resignation-shake-middle-east>

International Crisis Group (ICG), Syria, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria>; "CrisisWatch Syria", oktober 2017, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/october-2017#syria>

International NGO Safety Organisation (INSO), Syrian Arab Republic, "Gross Incident Rate", Jan to Oct 2017, http://www.ngosafety.org/country/syrian_arab_republic

International Organization for Migration (IOM), "Over 600,000 Displaced Syrians Returned Home in First 7 Months of 2017", 2017-08-11, <http://www.iom.int/news/over-600000-displaced-syrians-returned-home-first-7-months-2017>

Landinfo, *Syria: Ektekapslovgivning og ektekapstradisjoner*, 2017-09-22, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=40317>

Landinfo, *Syria: Identitetsdokumenter og pass*, 2017-07-03, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=39918>

Landinfo, *Palestinske flyktninger i Syria: Identitetsdokumenter*, 2016-11-23, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38586>

Lifos, *Reguljär och irreguljär syrisk militärtjänst 3.0*, 2017-05-30, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=39733>

Lifos, *Militär utveckling och territoriell kontroll i Syriens 14 provinser 1.0*, 2017-01-12, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38773>

Lifos, *Syriens säkerhetsapparat 1.0*, 2016-11-10, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38443>

Lifos, *Lägesanalys: Syrien*, 2015-10-14, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=35891>

Liveuamap, "Map of Syrian Civil War/Global Conflict in Syria", <http://syria.liveuamap.com/>

OMRAN For Strategic Studies, *The Syrian Security Services and the Need for Structural and Functional Change*, 2016-11-18, <http://en.omrandirasat.org/publications/papers/the-syrian-security-services-and-the-need-for-structural-and-functional-change.html>

Oxford Analytica Daily Brief, *Prospects for Syria in 2018*, 2017-11-15, <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB225810/Prospects-for-Syria-in-2018>

Reuters, "U.S.-led coalition helps to build new Syrian force, angering Turkey", 2018-01-14, <https://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-sdf/u-s-led-coalition-helps-to-build-new-syrian-force-angering-turkey-idUKKBN1F30OE>

Reuters, Bombs kill nearly 150 in Syrian government-held cities: monitor", 2016-05-23, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-latakia/bombs-kill-nearly-150-in-syrian-government-held-cities-monitor-idUSKCN0YE0PB>

Reuters, "Islamic State claims bomb attack in Syria's Tartous", 2017-01-01, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-islamic-state/islamic-state-claims-bomb-attack-in-syrias-tartous-idUSKBN14L1BX>

South Front, "Faylaq al-Rahman joins de-escalation agreement in Eastern Ghouta", 2017-08-19, <https://southfront.org/faylaq-al-rahman-joins-de-escalation-agreement-in-eastern-ghouta/>

Stanford University, Mapping Militant Organizations, *Jaysh al-Islam*, 2017-08-31, <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/533>; <http://stanford.io/2fnlin6>

Stanford University, Mapping Militant Organizations, *Ahrar al-Sham*, 2017-08-05, <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/523>

Syria Deeply, "Executive Summary for January 15th", 2018-01-15, <https://www.newsdeeply.com/syria/executive-summaries/2018/01/15>

Syrian Arab Republic, Central Bureau of Statistics, <http://www.cbssyr.syr/index-EN.htm>

Syrian Law Journal, Legal Briefing, December 2017, <http://www.syrianlawjournal.com/index.php/legal-briefing-december-2017/>

Syrian Network for Human Rights (SN4HR), "Statistics from March 2011", 2017-09-01, <http://sn4hr.org/>

Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), "After the warplanes and the shelling of the regime killed about 200 civilians in the besieged Ghouta, a new deal to release about 25 abductees and an anticipation to evacuate medical conditions", 2018-01-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=82930>

SOHR, "The regime forces continue with their allies their operations in southern countryside of Aleppo and control more areas coming from the countryside of Idlib", 2018-01-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=82931>

SOHR, "Shelling targets east of Euphrates with clashes in the area between SDF and ISIS", 2018-01-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=82940>

SOHR, "With 1939 casualties...December ends with the least monthly death toll during 2017", 2018-01-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=81836>

SOHR, "November witnesses 32 massacres killed 500 citizens of 885 citizens who were killed this month", 2017-12-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=79728>

SOHR, "Over 340,000 killed in Syria war", 2017-11-24, <http://www.syriahr.com/en/?p=79337>

SOHR, "345 raids, shells and missiles target the Eastern Ghouta during 24 hours accompany the violent fighting in the vicinity of the Vehicle Department and cause more than 60 casualties and wounded", 2017-11-15, <http://www.syriahr.com/en/?p=78656>

SOHR, "109 people were killed including 13 members of the regime forces and their allied militiamen and 61 persons were killed in a massacre in Al-Atareb town market", 2017-11-14, <http://www.syriahr.com/en/?p=78623>

SOHR, "Despite De-escalation Areas, October Witnesses Highest Monthly Death Toll in 11 Months", 2017-11-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=77538>

SOHR, "The highest monthly death toll in 2017, more than 3050 people were killed in September", 2017-11-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=75352>

SOHR, "Al-Raqqa...between the declaration of starting the "liberation battle" and the official declaration of the "liberation"...shocking figures", 2017-10-20, <http://www.syriahr.com/en/?p=76685>

SOHR, "About 475 thousand persons were killed in 76 months of the Syrian revolution and more than 14 million were wounded and displaced", 2017-07-16, <http://www.syriaahr.com/en/?p=70012>

The Carter Center, "Syria Conflict Mapping Project", https://www.cartercenter.org/peace/conflict_resolution/syria-conflict-resolution.html

The Carter Center, "Tracking the Frontlines in Syria", <https://d3svb6mundity5.cloudfront.net/dashboard/index.html>

The Century Foundation/Aron Lund, *No Justice for Khan Sheikhoun*, 2017-11-06, <https://tcf.org/content/report/no-justice-khan-sheikhoun/>

The Guardian, "Deadly Aleppo suicide attack kills 100 in evacuation operation", 2017-04-16, <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/15/syria-aleppo-bombing-evacuees-rebels-killed>

The Syrian Observer, "Echoes of Hezbollah: New Iranian Experiment Takes Shape in South Syria", 2017-11-10, http://syrianobserver.com/EN/Features/33498/Echoes_Hezbollah_New_Iranian_Experiment_Takes_Shape_South_Syria

The Washington Institute for Near East Policy, *Preventing a Jihadist Factory in Idlib*, 2017-08-31, <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/preventing-a-jihadist-factory-in-idlib>

The Washington Post, "Who is attacking Russia's bases in Syria? A new mystery emerges in the war", 2018-01-10, https://www.washingtonpost.com/world/who-is-attacking-russias-main-base-in-syria-a-new-mystery-emerges-in-the-war/2018/01/09/4fdae70-f48d-11e7-9af7-a50bc3300042_story.htm?utm_term=.74545e43f9b8

UN Department of Economic and Social Affairs, Population Division, "World Population Prospects 2017", <https://esa.un.org/unpd/wpp/> World Population Review, "Syria Population 2017", 2017-11-14, <http://worldpopulationreview.com/countries/syria-population/>

UN Department of Field Support, Cartographic Section, "Syrian Arab Republic", Map No. 4204 Rev. 3, april 2012, <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/syria.pdf>

UN Development Program (UNDP) in Syria, "The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate", <http://www.sy.undp.org/content/Syria/en/home/ourwork/povertyreduction/successstories/the-resilient-women-of-syria--plumbing-project-in-tartous-govern.html>

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), "Aleppo returnees assess scale of rebuilding", 2017-11-13, <http://www.unhcr.org/news/latest/2017/11/5a096a894/aleppo-returnees-assess-scale-rebuilding-task-ahead.html>

UNHCR, *Syria IDP Operations Summary*, 2017-11-06, <http://www.unhcr.org/sy/wp-content/uploads/sites/3/2017/11/UNHCR-Syria-Summary-IDP-Operation-07-Nov-Eng.pdf>

UNHCR, Syria Regional Refugee Response, Inter-agency Information Sharing Portal, updating 2018-01-02, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V*, 2017-11-03, <http://www.refworld.org/docid/59f365034.html>

UNHCR, "UNHCR seeing significant returns of internally displaced amid Syria's continuing conflict", 2017-06-30, <http://www.unhcr.org/news/briefing/2017/6/595612454/unhcr-seeing-significant-returns-internally-displaced-amid-syrias-continuing.html>

UNHCR, "Summary of UNHCR Syria IDP Operations", <http://www.unhcr.org/sy/summary-of-unhcr-syria-idp-operations>

UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/IndependentInternationalCommission.aspx>

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), "Turkey/Syria: Recent Developments in North-western Syria (as of 16 January 2018)", 2018-01-16, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/turkey-syria-recent-developments-north-western-syria-16-january-2018>

UN OCHA, "Turkey/Syria: Recent Developments in Northwestern Syria (as of 10 January 2018)", 2018-01-10, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/latest_developments_in_north-western_syria_20180109_002.pdf

UN OCHA, "Syrian Arab Republic: Overview of hard-to-reach and besieged locations...", 2017-12-19, [https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ACC-11 SYR Overview of hard to reach areas and besieged locations 201712....pdf](https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ACC-11_SYR_Overview_of_hard_to_reach_areas_and_besieged_locations_201712....pdf)
UN OCHA, "TURKEY | SYRIA: Border Crossings Status", 2017-11-14, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/turkey_syria_border_crossing_status_update_20171114_en.pdf
UN OCHA, "About the Crisis", september 2017, <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis>
UN OCHA, "Syrian Arab Republic: IDP Movements Tracking", juli 2017, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/idpmovements_jul2017_final.pdf
UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), <https://www.unrwa.org/>
UNRWA, "Syria Crisis", <https://www.unrwa.org/syria-crisis>
Uppsala Conflict Data Program (UCDP), "Syria", <http://ucdp.uu.se/#country/652>
Violations Documentation Center in Syria (VDC), databas, "killed", <http://www.vdc-sy.info/index.php/en/martyrs> ; <http://vdc-sy.net/en/>

Övriga referenser/möten

Syrien, Ministry of Labor and Social Affairs (MoLSA), General Administration/Authority for Palestine Arab Refugees (GAPAR), sept. 2015 och maj 2017

UNRWA Front Office, Syria Field Office, Damaskus, sept. 2016 och maj 2017

Lifos publikationer

Landrapport syftar primärt till att utgöra ett underlag till Migrationsverkets rättsliga styrning. Den kan också ge stöd vid handläggning i migrationsärenden.

Temarapport syftar till att ge landinformation i ett eller flera sammanlänkade teman, alternativt ett tema som berör flera länder.

Lägesanalys syftar till att ge en kortfattad lägesbild av en situation i ett land, inklusive en analys kring möjlig utveckling.

Scenarioanalys syftar primärt till att utgöra ett stöd vid prognosarbete, strategiskt beslutsfattande etc. genom att beskriva ett antal möjliga scenarier samt sannolikheten och konsekvensen av dessa.

Fråga-Svar är sammanställningar av information som svar på frågor från Migrationsverkets anställda.

Om Lifos

Lifos är ett centrum för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se